

Pedagoška dokumentacija u funkciji cjeloživotnog učenja odgojitelja

---

Jakus, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:558250>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA U FUNKCIJI
CJELOŽIVOTNOG UČENJA ODGOJITELJA**

ANA JAKUS

Split, 2020.

Odsjek: Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje odgojitelja

**PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA U FUNKCIJI CJELOŽIVOTNOG
UČENJA ODGOJITELJA**

Student:

Ana Jakus

Mentor:

doc.dr.sc. Anita Mandarić Vukušić

Split, prosinac 2020.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Odgojitelji	2
2.1. Prikaz povijesnog razvoja	4
2.2. Razvoj odgojiteljske profesije u Republici Hrvatskoj	5
3. Cjeloživotno učenje	8
3.1. Stručno usavršavanje odgojitelja	9
3.2. Mogućnosti daljnjeg napredovanja	11
4. Pedagoška dokumentacija odgojitelja	13
4.1. Vrste i oblici pedagoške dokumentacije	14
4.2. Važnost i svrha pedagoške dokumentacije	15
5. Odgojno – obrazovni rad	17
5.1. Prostorno - materijalni uvjeti rada	18
6. Partnerstvo s roditeljima	20
7. Empirijsko istraživanje	22
7.1. Problem i cilj istraživanja	22
7.2. Hipoteze istraživanja	22
7.3. Metodologija istraživanja.....	22
7.3.1. Uzorak istraživanja i metode analize podataka	22
7.3.2. Opis instrumenta i postupak istraživanja.....	24
7.3.3. Konstruktna valjanost i pouzdanost skale	24
7.4. Analiza i interpretacija podataka	27
7.4.1. Deskriptivna analiza	27
7.4.2. Deskriptivna obrada tvrdnji.....	28
7.5. Testiranje hipoteza.....	30
8. Zaključak.....	40
9. Literatura.....	42

Sažetak	46
Summary	47
Popis tablica	48
Prilozi	49

1. Uvod

Odgojitelji su od ključnog značaja za život svakog djeteta. S njima dijete, uz roditelje, provodi najviše vremena, pa u skladu s tim i oni trebaju odvojiti značajan dio svog vremena kako bi tom istom djetetu pružili najbolje uvjete za razvoj svih njegovih potencijala. Odgojitelj treba raditi u skladu s vremenom u kojem živi i biti spreman prilagoditi se svim promjenama koje se događaju. Za razliku od prije 15-ak i više godina, pedagoškoj se dokumentaciji danas bitno daje na važnosti. Moglo bi se reći da je dokumentacija na neki način desna ruka svakog odgojitelja. Uz pomoć dokumentacije svaki odgojitelj ima priliku unaprijediti svoj rad, obogatiti dijete i sebe, kao i ustanovu i kolege s kojima surađuje.

U teorijskom dijelu rada prvo će se prikazati tko su odgojitelji i razvoj njihove struke kroz povijest do danas. Kroz vremenska razdoblja prikazan je proces razvoja obrazovanja odgojitelja koji je prošao put od tečaja do diplomskog sveučilišnog studija. U drugom poglavlju naglasak je stavljen na cjeloživotno učenje, koje je važno svim odraslima i na stručno usavršavanje koje je veoma značajno u radu odgojitelja. Također su navedene i opisane mogućnosti daljnjeg napredovanja u obrazovanju odgojitelja. U trećem poglavlju detaljnije je prikazano značenje pedagoške dokumentacija, vrste i oblici, te važnost i svrha dokumentiranja odgojiteljskog rada. Pedagoška dokumentacija ključna je za razvoj dječjih potencijala i zadovoljavanje svih njihovih potreba. Nastavno na to u idućem je poglavlju objašnjena važnost okruženja, prostorno – materijalnih uvjeta rada i kompetencija koje djeca stječu u odgojno – obrazovnom radu. U svemu prethodno navedenom veliku ulogu igraju roditelji, a njegovanje partnerstva s njima značajno je za dijete, ali i za cijelu ustanovu. Važnost partnerskog odnosa povezana je u šestom poglavlju s važnošću dokumentiranja, čime se na roditelje gleda kao na ravnopravne sudionike koji sudjeluju u radu ustanove.

U drugom dijelu rada prikazan je tijek empirijskog istraživanja, koje je provedeno s ciljem utvrđivanja kako pedagoška dokumentacija doprinosi kvalitetnijem radu odgojitelja. Istraživanje je provedeno u studenom 2020. godine, a u njemu su sudjelovala 152 odgojitelja. Na kraju je izveden zaključak na temelju teorijskog i empirijskog dijela rada.

2. Odgojitelji

Odgojitelji su, uz roditelje, najvažnije osobe u prvim godinama djetetovog života. Sukladno onome što govori, očekuje i traži od djece, odgojitelj se treba i ponašati. Miljak (1996) odgojitelje definira kao voditelje i pomagače u igri, učenju i cjelokupnom razvoju djeteta, aktivne stvaratelje kurikuluma i refleksivne istraživače svoje prakse. Prema Državnom pedagoškom standardu (DPS, 2008, članak 2) odgojitelj je „stručno osposobljena osoba za odgojno - obrazovni rad s djecom u dječjem vrtiću ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost predškolskog odgoja i obrazovanja“. Radi s djecom već od šest mjeseci sve do polaska u školu. Odgojitelj stručno promišlja odgojno - obrazovni proces, planira aktivnosti i vrednuje svoj rad, prikuplja i izrađuje materijale koje nudi djeci te vodi brigu da je okruženje u kojem se izvode aktivnosti što funkcionalnije i estetski zanimljivo djeci.

Odgojitelj se svakodnevno trudi zadovoljiti dječje potrebe i razvojne zadaće, te potiče razvoj svakog djeteta prema njegovim vlastitim sposobnostima. Radi na organizaciji i unaprjeđenju cjelokupnog rada s djecom, a snosi i odgovornost za provođenje programa rada, opremu i didaktička sredstva koja upotrebljava u radu (DPS, 2008). Gotlin (2014) odgojitelje opisuje kao osobe koje imaju moć promijeniti stvari na bolje, kojima nije problem zbog djece mijenjati sebe i istovremeno učiti s njima i od njih te biti dio njihovih života, dok ih Pintar (2018, str. 95) predstavlja kao „inicijativne uspostavljiivače i odgovaratelje na inicijativnost drugih čimbenika u odgojno – obrazovnom procesu“. Shvaćanje konteksta u kojem dijete živi, omogućuje odgojitelju da bolje razumije djetetovo ponašanje i istovremeno kvalitetnije odgovori na njegove potrebe. Ne žive sva djeca u istim uvjetima, u istom obiteljskom okruženju i svatko od njih ima svoje specifične karakteristike. U svojim obiteljima djeca stječu određena iskustva, znanja, načine ponašanja s kojima onda dolaze u ustanovu, a to od odgojitelja zahtjeva individualan pristup svakome od njih i nalaženje najboljih načina kojima će podržati njihov razvoj (prema Ljubetić, 2014).

Odgojitelj treba biti sposoban razumjeti dječje mogućnosti i osjećaje, te im pružiti svu ljubav, toplinu i stvarati situacije u kojima će se osjećati uspješno i sretno. Na razvoj dječjeg samopouzdanja i pozitivne slike o sebi, kao i stjecanje povjerenja u odgojitelja od strane djeteta, odgojitelj utječe na način da u potpunosti prihvaća dijete onakvo kakvo ono stvarno je i prema tome traži načine da podrži njegov razvoj (Lučić, 2007). Poštivanje načela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NKRPOO, 2014, str.11) od odgojitelja zahtjeva „fleksibilnost u odgojno – obrazovnom radu, partnerstvo s roditeljima i širom zajednicom, osiguravanje kontinuiteta u radu te otvorenost za kontinuirano učenje i

unaprjeđivanje prakse“. Odgojitelji tjedno u radu s djecom provode 27,5 sati, a ostale poslove do punog radnog vremena izvode kroz planiranje rada, pripremu sobe dnevnog boravka i materijala, partnerstvu s roditeljima i drugim kolegama u ustanovi te planiranjem stručnog usavršavanja (DPS, 2008).

Suvremeni odgojitelj se u ustanovi ostvaruje kroz brojne uloge koje se međusobno nadopunjuju i preklapaju. Voditelj, suigrač, motivator, evaluator, promatrač, opskrbljivač, usmjerivač, pomagač i planer, sve je to odgojitelj u svom svakodnevnom odgojnom – obrazovnom radu. Implicitna pedagogija od odgojitelja zahtjeva primjenu multidisciplinarnog i integriranog pristupa, a sve prethodno navedene uloge odgojitelj ostvaruje kroz dokumentiranje aktivnosti djece i podržavanje njihovog cjelokupnog razvoja (Petrović – Sočo, 2000). Kroz takvu vrstu pristupa gdje je odgojitelj orijentiran na proces, a ne na konačni rezultat, djeca razvijaju kritičko mišljenje i kroz istraživanje na osnovi vlastitog iskustva stječu nova znanja i vještine (Slunjski, 2001).

Slunjski (2003) odgojitelje vidi i kao stvaratelje uvjeta u kojima će djeca moći izgrađivati svoju autonomiju i biti samostalna. Zadaća je odgojitelja poznavati potrebe svakog djeteta, interese i mogućnosti, jer je to jedini ispravan put ka potpunom razvoju svih potencijala djeteta. Kako bi što bolje poticali razvoj djeteta, odgojitelji trebaju upoznati svoje jake strane i njih koristiti u svom radu, a istovremeno jačati slabije strane. Ista autorica navodi „devet podličnosti odgojitelja, a to su perfekcionista, pomagač, ambiciozan, kreativac, intelektualac, principijelan, hedonist, strogi šef i miroljubiv“ (isto, 2003, str. 28). Svaka od navedenih podličnosti ima dvije suprotne strane, točnije poželjno i nepoželjno ponašanje. Iz svoje perspektive odgojitelji u pojedinim situacijama vlastita ponašanja vide kao ispravna, a tuđa ponašanja lošima i neispravnima. Svakome, pa tako i odgojiteljima, teško je osvijestiti svoje stvarno ponašanje, a onda i nešto promijeniti. Zato se naglašava važnost kontinuiranog osobnog i profesionalnog razvoja, jer se njime osvještavaju pogreške i stvaraju mogućnosti za njihovu promjenu. Osim profesionalnog razvoja, Vujičić (2012) navodi kako odgojiteljska profesija zahtjeva i odgovornost, refleksivno mišljenje, autonomiju, kreativnost istraživanja te osobnu prosudbu. Sve navedeno odgojitelju pomaže da s vremenom uoči svoje pogreške u radu i da ih promijeni na svoje zadovoljstvo, ali i zadovoljstvo djece u svojoj grupi.

2.1. Prikaz povijesnog razvoja

Odgoviteljska profesija u Republici Hrvatskoj prošla je kroz različita razdoblja da bi došla do ovoga što je danas. Pojavom industrijskog društva u Europi sredinom 19. stoljeća i sve većom potrebom za zapošljavanjem žena, počelo je širenje predškolskog odgoja. Dok su roditelji bili na poslu netko je trebao preuzeti skrb o djeci, pa su se slijedom toga i u Hrvatskoj počele otvarati ustanove za predškolsku djecu koje su na neki način proizašle iz ustanova socijalne skrbi. Prva je takva ustanova „Kuća milosrđa“ ili „Dječje zabavište“ otvorena 1432. godine u Dubrovniku, a primarni joj je zadatak bio socijalno zaštitni (Mendeš, 2015).

Prvo dječje zabavište koje je bilo više odgojnog karaktera otvoreno je u Zagrebu 1869. g., a odgojitelji su tada nosili naziv zabavišne učiteljice. Zadatak učiteljica u zabavištu bio je djeci biti druga majka i jačati njihove duševne i tjelesne moći. Krajem 19. stoljeća krenula su se otvarati pjestovališta (1.listopada 1855., Zagreb), čuvališta (1.svibnja 1842., Karlovac), zabavišta i kombinirani zavodi, tada najsavršenije ustanove za djecu s kraja 19. stoljeća (Mendeš, 2015).

Od 1945. godine u Hrvatskoj se počinje koristiti naziv dječje jaslice za boravak djece do treće godine života. S njima su radile osobe sa završenom srednjom školom za njegu i jedan odgojitelj (ako je bila riječ o ustanovi s 40 djece i više). Važno je naglasiti da je stručnost koja se zahtijevala tada još uvijek bila usmjerena samo na očuvanje zdravlja djeteta (Petrović-Sočo, 2007).

Nakon 70-ih godina prošlog stoljeća uviđa se nedostatak medicinskog doba jaslica i tek se tada, osim zdravstvenog osoblja, počinju zapošljavati i odgojitelji. Donošenjem *Zakona o odgoju i osnovnom obrazovanju* 1980. godine odlučeno je da za odgojitelja može biti izabrana osoba koja je završila studij predškolskog odgoja za stjecanje više stručne spreme i dopunsko medicinsko obrazovanje, kao i suradnik za predškolski odgoj sa završenom srednjom školom pedagoškog smjera uz uvjet da studijem uz rad stekne višu stručnu spremu za predškolski odgoj. Tim zakonom jaslice su se integrirale s dječjim vrtićem i postale odgojno – obrazovne ustanove. Provodili su se frontalni oblici odgojno – obrazovnih aktivnosti, a organizacija rada bila je vrlo strukturirana i vremenski ograničena (Petrović-Sočo, 2007).

Donošenjem nove *Koncepcija razvoja predškolskog odgoja i Programskog usmjerenja odgoja i obrazovanja predškolske djece* 1991. odgojno – obrazovne ideje temeljile su se na humanizmu i pluralizmu, no s djecom su još uvijek radili nedovoljno

stručni odgojitelji. Jaslice su u to vrijeme bile organizirane po uzoru na vrtić, a vrtić po uzoru na školu čime se program izvršavao po propisima, a ne po dječjim potrebama i pravima (Petrović-Sočo, 2007).

S vremenom je počeo prevladavati stav da je dijete cjelovito, humano, aktivno i individualno biće na čiji cjelokupni razvoj treba djelovati integrirano, odnosno na sve aspekte njegovog razvoja istovremeno. Organizacija vremena mora biti fleksibilna, a prostor mora biti organiziran tako da omogućava djeci zadovoljavanje svih njihovih potreba. Naziv dječji vrtići zamijenili su se nazivima ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje koje postaju mjesta igre, življenja i učenja. U njima rade stručno osposobljeni odgojitelji koji imaju položen stručni ispit, spremni na daljnje stručno i samostalno obavljanje zadaća, kao i neprestano profesionalno usavršavanje s ciljem daljnjeg napredovanja u praksi (Petrović - Sočo, 2007).

2.2. Razvoj odgojiteljske profesije u Republici Hrvatskoj

Mnogo je godina trebalo proći da bi odgojitelji napokon došli do razine obrazovanja koju njihova profesija zaslužuje. S početkom osnivanja prvih odgojnih ustanova krajem 60.-ih godina 19. stoljeća, počela su se osnivati i posebna učilišta koja će odgojitelje osposobiti za rad s djecom (Mendeš, 2018).

1880./'81. na Učiteljskoj školi sestara milosrdnica u Zagrebu započeo je tečaj za zabavišne učiteljice koji je trajao godinu dana, a program rada se temeljio na upoznavanju dječje psihologije po načelima Friedricha Frobela. Završni ispit tj. ispit osposobljenja polagao se pred ispitnim povjerenstvom, a sastojao se od usmenog i praktičnog dijela. Zanimljivo je naglasiti da su tada tečaj završile samo dvije polaznice, Sofija Holjec i Franja Hajmer. Tečajevi su se održavali sve do 1929. godine, nakon čega su se pri Učiteljskim školama počeli održavati zabaviljski ispiti. Kao uvjet za polaganje tog ispita kandidatkinje su morale imati dvadeset mjeseci radnog staža u zabavištu, a ispit se sastojao od pismenog, usmenog i praktičnog dijela (praktično predavanje u zabavištu) (Mendeš, 2018).

Donošenjem *Pravilnika o obrazovanju zabavilja* 1940. godine, određeno je da će tečaj trajati godinu dana. Sastojao se od općih, stručnih, pedagoških i praktičnih predmeta, a završavao je polaganjem završnog ispita. Nakon proglašenja Nezavisne Države Hrvatske 1941. godine došlo je dvojnog sustava ustanova, odnosno dječjih zabavišta u nadležnosti prosvjetnih organa i dječjih skloništa u nadležnosti socijalnih organa. Učiteljice dječjih skloništa svoja su praktična znanja tada poboljšavale čitanjem pedagoških novina. U tim je

godinama djelovao vrlo mali broj predškolskih ustanova, a one koje su djelovale bile su socijalno – zaštitnog karaktera (Mendeš, 2018).

Nakon završetka Drugog svjetskog rata došlo je do brzog širenja ustanova predškolske dobi, ali je nedostajalo odgojitelja. U Zagrebu je 1945. godine osnovana Socijalno - pedagoška škola, koja je godinu dana poslije ime promijenila u *Škola za odgajatelje Ministarstva socijalne politike Narodne Republike Hrvatske*. Bila je to srednja strukovna škola za osposobljavanje odgojiteljskog kadra. Tečajevi su bili pripravnici ili dopunski, a trajali su tri, pet ili šest mjeseci. Tečajevi su se odvijali u dva smjera, predškolski i školski, s tim da su Metodika odgojnog rada i Praktični rad bili zasebni, a svi drugi predmeti zajednički. Takva vrsta obrazovanja bila je prekratka da bi odgojitelji stekli sva znanja i vještine koje su im bile potrebne za rad s djecom. Zato je 1957. godine osnovan Pedagoški centar, koji je djelovao pri Školi za odgajatelje, a zadaća mu je bila stručno usavršavanje odgojitelja. Iako je Škola za odgajatelja imala veliku ulogu u razvoju predškolskog odgoja, imala je i brojne nedostatke koji su doveli do ideje da se umjesto škole osnuju pedagoške akademije za odgojitelje (1969. g.). Uvjet za upis bila je završena gimnazija ili neka stručna škola, a trajanje se izjednačilo s trajanjem studija za obrazovanje nastavnika. Završetkom akademije studenti su stjecali zvanje *nastavnik predškolskog odgoja*, a imali su i obvezu stalnog stručnog usavršavanja. Pedagoške akademije kasnije su pripojene nastavničkim fakultetima (Mendeš, 2018).

Provedbom reforme sedamdesetih godina 20.-og stoljeća obrazovanje odgojitelja provodilo se na dvije razine, nastavničkim fakultetima za studij predškolskog odgoja i srednjoškolskoj razini za suradnike u predškolskom odgoju. S obzirom da se u vrtiću nije provodila nikakva nastava, naziv *nastavnik predškolske djece* više nije bio primjeren pa je izmijenjen u *odgajatelj predškolske djece*. Obrazovanje odgojitelja tada je trajalo šest godina, ali na način da su se prve četiri godine odvijale u srednjim školama, a peta i šesta na nastavničkim fakultetima (Mendeš, 2018).

Devedesetih godina osnovane su visoke učiteljske škole u Splitu, Rijeci, Osijeku, Puli, Čakovcu i Petrinji, a u Zagrebu Učiteljski fakultet na kojima je obrazovanje odgojitelja trajalo dvije godine. Konceptija obrazovanja u trajanju od šest godina je ukinuta, a peta i šesta godina spojene su u poseban dio dvogodišnjeg obrazovanja (Mendeš, 2018).

Napredovanje predškolske teorije i prakse zahtijevalo je bolje obrazovanje odgojitelja, a prvi korak napravili su sveučilišni centri u Rijeci i Osijeku produživši trajanje studija predškolskog odgoja na tri godine. No, i dalje to nije bilo dovoljno i javila se potreba za podizanjem razine obrazovanja. Tako su 2005. godine učiteljske škole i akademije postale

fakulteti, na kojima je obrazovanje odgojitelja trajalo tri godine i stjecao se naziv *stručni prvostupnik predškolskog odgoja*. Uvedeni su metodološki predmeti putem kojih će odgojitelji stjecati istraživačke kompetencije te stručna praksa. Međutim, Bolonjskom deklaracijom odgojiteljima je bila zajamčena mogućnost nastavka diplomskog studija i daljnjeg napredovanja, što sa dotadašnjim stručnim studijem nije bilo moguće (Mendeš, 2018).

Zato je ponovo došlo do potrebe za podizanjem razine obrazovanja odgojitelja, što se i dogodilo 2009. godine. Preddiplomski stručni studiji izrasli su u preddiplomske sveučilišne studije ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, čijim su završetkom odgojitelji stjecali naziv *sveučilišni prvostupnik ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Svim odgojiteljima koji su ranijih godina završili studij omogućen je razlikovni program za stjecanje potrebne stručne spreme kako bi se mogli nastaviti obrazovati i na diplomskom studiju (Mendeš, 2018).

3. Cjeloživotno učenje

Okosnicu cjeloživotnog učenja čini znanje, a pomaci u uvjerenjima i djelovanju pozitivna su posljedica tog procesa (Fatović, 2016). U razvijenim se zemljama nacionalne prosvjetne politike temelje na koncepciji cjeloživotnog učenja i koncepciji „društva koje uči“. Cjeloživotno učenje obuhvaća različite oblike i načine učenja u svim životnim razdobljima. S obzirom na količinu novih informacija svakog dana, potrebno je biti u korak s vremenom i svakog dana učiti (Pastuović, 2001).

Obrazovanje odraslih se, između ostalog, temelji na načelima cjeloživotnog učenja, slobode i autonomije pri izboru načina, sadržaja, oblika, sredstava i metoda, uvažavanja različitosti i uključivanja te jamstva kvalitete obrazovne ponude. Obrazovanje može biti formalno, neformalno, informalno i/ili samousmjereno učenje. Formalno se učenje odnosi na osnovno, srednjoškolsko i visoko obrazovanje, dok neformalno podrazumijeva osposobljavanje odraslih osoba za rad, različite socijalne aktivnosti i osobni razvoj. Informalno jesu aktivnosti u kojima se prihvaćaju pozitivne vrednote, stajališta, vještine i znanja iz svakodnevnog života, dok u samousmjereno učenje spadaju aktivnosti u kojima osoba samostalno kontrolira proces učenja i odgovorna je za rezultate učenja (Zakon o obrazovanju odraslih, NN, 2007).

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (2020) svake godine provodi nacionalnu kampanju *Tjedan cjeloživotnog učenja* kojom se želi istaknuti koliko je ulaganje u sebe važno i da bez toga nema ni osobnog ni profesionalnog napretka. Osim toga, agencija cijelu godinu kroz različite oblike obrazovanja nudi mogućnost svim građanima da postanu aktivniji, razviju svoje individualne potencijale i nadgrade već postojeće znanje.

Svaki odgojitelj treba početi od sebe i biti spreman stalno učiti te se odmaknuti iz sigurne zone. Čovjek uči dok je živ. Fakultetski obrazovan odgojitelj ima samo određenu podlogu kako započeti, no njegovo učenje tu tek počinje. Nekim je odgojiteljima još uvijek teško prihvatiti da je refleksija i samorefleksija dio njihovog svakodnevnog rada i da bez odmaka od tradicionalnog pristupa, neće biti ni napretka u njihovom profesionalnom životu (Fatović, 2016). Odgojitelj je nositelj svih aktivnosti u vrtiću, stoga mu cjeloživotno učenje treba biti temelj na kojem će graditi svoje, ali i djetetove interese (Lučić, 2007). Cjeloživotno učenje nije ništa drugo nego ulaganje u sebe i svoje znanje. I upravo ta činjenica svakom odgojitelju treba biti vodilja da kroz cijeli taj proces prvenstveno obogati sebe na osobnoj i profesionalnoj razini, a onda i svu djecu i suradnike u odgojno – obrazovnom procesu.

3.1. Stručno usavršavanje odgojitelja

Završetak studija ne znači kraj, već početak stručnog usavršavanja. Tek tada odgojitelji trebaju početi sve do sada naučeno konstantno istraživati, produbljivati, dolaziti do novih spoznaja i time unaprjeđivati svoj rad. Stručna usavršavanja prilike su za promjenu stavova i uvjerenja odgojitelja, kao i stjecanje novih znanja u ustanovi ili izvan nje (Pavlič, 2015). Kvalitetno stručno usavršavanje obilježavaju profesionalnost, raznovrsnost ponuđenog sadržaja, dostupnost informacija i konstantnost, što znači da se svatko u bilo kojem trenutku može krenuti usavršavati ako to želi (Agencija za odgoj i obrazovanje, 2014).

Prema planu i programu kojeg donosi ministar obrazovanja, svi odgojitelji, stručni suradnici i ravnatelji imaju obvezu stalnog profesionalnog usavršavanja (DPS, 2008). Bez kontinuiranog profesionalnog usavršavanja odgojitelja, nema ni napretka cjelokupne ustanove. Zato svaka ustanova svojim djelatnicima treba predstaviti plan profesionalnog usavršavanja koji u svakom trenutku treba moći prilagoditi ovisno o potrebama i interesima (Pavlič, 2015).

Svaki odgojitelj u svojoj struci ima mogućnost napredovanja i stjecanja položajnih zvanja odgojitelj mentor, odgojitelj savjetnik, stručni suradnik mentor i stručni suradnik savjetnik. Prilikom vrednovanja stručnosti i kvalitete odgojitelja u obzir se uzima odgojiteljeva uspješnost u neposrednom radu s djecom u skupini, uspješnost u stručno – pedagoškom radu te stručno usavršavanje. Za stjecanje zvanja mentora potrebno je najmanje šest, a za savjetnika najmanje jedanaest godina radnog iskustva (Pravilnik o načinu i uvjetima napredovanja u struci i promicanju u položajna zvanja odgojitelja i stručnih suradnika u dječjim vrtićima, 1997). Odgojitelji promišljanjem vlastite prakse, stalnim istraživanjem, refleksivnom praksom i povezivanjem svih sudionika odgojno – obrazovnog procesa s kojima razmjenjuju iskustvo doprinose kvaliteti cijelog odgojno – obrazovnog procesa dječjeg vrtića. Od samog pomaka u znanju, još je važniji pomak u uvjerenjima i djelovanju odgojitelja. Zato su ona usavršavanja koja imaju istraživački karakter i omogućuju preispitivanje uvjerenja i prakse te razmjenu iskustva poželjni oblici profesionalnog usavršavanja (NKRPOO, 2014).

Često uvjerenja upravljaju ponašanjem odgojitelja, što znači da bez preispitivanja nema ni mijenjanja tih uvjerenja, kao ni prakse u cjelini (NKRPOO, 2014). Implicitna pedagogija, odnosno teorija u akciji, zahtjeva izravni „*feedback*“ (engl. povratna informacija) iz prakse uz zajedničko djelovanje praktičara i istraživača. Prvi korak ka refleksivnom praktičaru jest osvješćivanje svojih pogrešaka u radu. Navike, rutine i uska povezanost s

praksom onemogućuju mu da stvori pravu sliku o svom radu. Odgojitelja se pokušava osposobiti da sebe zamisli u ulozi djeteta i da kroz tu ulogu pokuša razumjeti kako i na koji način djeca shvaćaju njegove akcije (Miljak, 1996). Akcijska istraživanja najbolji su način za promjenu uvjerenja i poboljšavanje prakse kod odgojitelja. Takva se vrsta profesionalnog usavršavanja pokazala najučinkovitijim načinom za napredovanje cjelokupnog procesa odgoja i obrazovanja (Nacionalni kurikulum, 2014). Za takvu vrstu usavršavanja zalaže se i Slunjski (2006), koja takvo istraživanje smatra izvrsnim načinom prenošenja iskustava i uključivanja u druge oblike stručnog usavršavanja izvan ustanove. Jedan od najpoznatijih modela akcijskog istraživanja je Lewinov model (prema Slunjski, 2006) koji podsjeća na penjanje stepenicama, a svaka se stepenica u njemu sastoji od planiranja, akcije i evaluacije rezultata. U praksi odgojitelja prvo se kreće s procjenom postojećeg stanja, gdje se utvrđuje što je potrebno mijenjati, a zatim se donosi plan akcije te načini na koji će se određeni koraci izvoditi. Ovakvim načinom djelovanja u ustanovi, praktičari se pretvaraju u reflektivne prijatelje, što znači da jedni drugima pomažu uvidjeti neke stvari koje sami nisu u stanju i potiču ih da problem sagledaju iz šire perspektive (Slunjski i sur., 2012).

Svaka praksa i svako iskustvo je drugačije. Suradnjom s kolegama, ali i drugim vrtićima iznjedrit će se dobre i loše ideje, ali i neke nove, inovativne. Razvojni centri predstavljaju jedan oblik potpore profesionalnom razvoju odgojitelja, gdje oni kroz razmjenu iskustva, ideja i misli dolaze do nekih novih spoznaja koje mogu unaprijediti njihov rad. Odavno je već dokazano da dvije glave bolje razmišljaju nego jedna, samim time veća je mogućnost dosjetke novih i zanimljivih ideja i načina koje bi poboljšale sam rad (NKRPOO, 2014).

Profesionalno usavršavanje kao takvo pridonosi razvoju kompetencija, statusu profesije i profesionalnom razvoju, napretku u metodičko – didaktičkim znanjima, a krajnji cilj jest unapređenje kvalitete ustanove i indirektno poboljšanje postignuća djece (AZOO, 2014). Stručna usavršavanja mogu biti u vidu radionica, odgojiteljskih vijeća, stručnih aktiva, timskog planiranja, reflektivnog praktikuma, supervizijskih sastanaka, individualnih stručnih usavršavanja itd., na odgojitelju je samo da procjeni što mu najbolje odgovara i gdje se najbolje snalazi (Pavlič, 2015). Agencija za odgoj i obrazovanje (2014) nudi širok spektar stručnih usavršavanja, te omogućava svakom djelatniku da izabere područje s ciljem napredovanja i poboljšavanja vlastitih kompetencije. Profesionalni je razvoj individualna potreba, ali i odgovornost svakog odgojitelja u ustanovi. Samim time od odgojitelja se očekuje da dobro promisli o temama koje su mu važne za njegov rad i koje mu mogu pomoći da unaprijedi svoju praksu, a nakon toga da se na takva usavršavanja i prijavi ili zatraži od

ustanove da to učini. Stručno usavršavanje važan je aspekt u procesu cjeloživotnog učenja odgojitelja i iskustva koja tamo stekne sigurno će biti dragocjena za njegovu praksu.

3.2. Mogućnosti daljnjeg napredovanja

Hrvatska je na nacionalnoj razini prepoznala značaj nastavka obrazovanja odgojitelja, pa je u skladu s tim zadnjih nekoliko godina u Splitu, Osijeku, Zagrebu, Rijeci i Zadru omogućen nastavak studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i na diplomskoj razini. Diplomski studij traje dvije godine, a odgojitelji završetkom studija stječu naziv *magistar/ica ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (v. Elaborati o sveučilišnim diplomskim studijima u Splitu, Rijeci, Osijeku i Zadru).

U Splitu se na Filozofskom fakultetu diplomski studij odvija kroz četiri modula: dramsko i lutkarsko izražavanje i stvaranje, likovno izražavanje i stvaranje, glazbeno izražavanje i stvaranje te pokretno izražavanje i stvaranje. Cilj je da odgojitelji nakon završenog studija mogu svakodnevno procjenjivati kvalitetu odgojno – obrazovnog procesa, konstruktivno rješavati probleme, aktivno istraživati mogućnosti, razvijati kompetencije djece, stalno vršiti refleksiju i samorefleksiju i provoditi akcijska istraživanja. Studij ima brojne kolegije koji odgojiteljima pomažu unaprijediti njihovo znanje, a jedan od takvih je i kolegij profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje odgojitelja. Njime se odgojiteljima pomaže razumjeti važnost inicijalnog obrazovanja i konstantnog profesionalnog usavršavanja u profesionalnom životu, važnost refleksije te osobito važnost cjeloživotnog profesionalnog razvoja (Elaborat o sveučilišnom diplomskom studiju u Splitu, 2016).

Diplomski studij na Učiteljskom fakultetu u Rijeci djeluje od 2012. godine, a odvija se kroz obvezne i izborne module raspoređene u četiri semestra. Obvezni moduli su sunkonstrukcija kurikuluma, institucionalno djetinjstvo i metodologija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dok u izborne spadaju suvremeni odgajatelj, suvremeno roditeljstvo, obogaćeni programi i vrtić – organizacija koja uči. Svaki od ovih modula se sastoji od kolegija koji se prožimaju kroz sve aspekte važne za razvoj kako odgojiteljske profesije, tako i cjelokupne ustanove u kojoj odgojitelji djeluju. Odgojitelji stječu više razine znanja i razumijevanja za aktivno kreiranje obrazovne politike, analizu i evaluaciju vlastite prakse, promišljaju o novim strategijama, stječu vještine za rješavanje problema u sklopu svoje profesionalne uloge i razvijaju nove vještine kao pretpostavke e-učenja (Elaborat o sveučilišnom diplomskom studiju u Rijeci, 2017).

Mogućnost daljnjeg obrazovanja nudi i Učiteljski fakultet u Osijeku, čiji se studij sastoji od obveznog i izbornog modula. Obvezni se modul dijeli na dva modula, modul

temeljnih kolegija i modul praktičnih kompetencija, a izborni nudi mogućnost odabira razvojnog modula (smjer A), ekologija i nacionalna baština (smjer B) i slobodnih izbornih kolegija. Razvojni modul se odnosi na kolegije iz pedagogije, psihologije i metodika važnih za poticanje cjelokupnog djetetovog razvoja. Kolegijima iz ekologije i nacionalne baštine vezanih za okoliš, održivi razvoj i baštinu želi se potaknuti odgojitelje da kroz igru ta područja približe djeci, ali i da prošire vlastite kompetencije. Tijekom studija 36% strukture programa odlazi na obvezni modul, a 64% na izborni. Završetkom studija odgojitelj stječe širok spektar kompetencija, postaje aktivan sudionik promjena i inicira ih te unaprjeđuje cjelokupnu praksu (Elaborat o sveučilišnom diplomskom studiju u Osijeku, 2009).

Na Sveučilištu u Zadru diplomski se studij odvija kroz četiri modula koji se provlače kroz obe godine studija. Modul općih predmeta, pedagogijsko – psihologijski i metodički modul, modul izbornih predmeta i modul praktičnih kompetencija (stručna praksa). Odgojitelje se osposobljava za raznovrsne profesionalne uloge u kojima se nalaze te oni stječu znanja koja im kasnije pomažu u istraživanju vlastite prakse. Stječu kompetencije kako bi mogli konstruktivno rješavati probleme na koje naiđu, stječu vještine za analiziranje i vrednovanje vlastitog rada, poboljšavaju komunikaciju koja im omogućava da djeluju u timu i osposobljeni su za aktivno kreiranje obrazovne politike u području ranog i predškolskog odgoja (Elaborat o sveučilišnom diplomskom studiju u Zadru, 2016).

Diplomska razina svih navedenih studija daje odgojiteljima priliku da se ostvare u nekim novim ulogama u kojima do sada nisu imali priliku, poput uloge stručnjaka u razvojnim timovima ustanove u kojoj rade, kao mentor studentima, dio tima za izradu nacionalnog kurikulumu, voditelj stručno – razvojnih centara itd. Vujičić (2012, str. 3) ističe kako je „sveučilišno obrazovanje odgojitelja početak procesa definiranja i razvoja indikatora kojima se promovira kvaliteta odgojitelja i njihovog obrazovanja“. Svaka vrsta daljnjeg obrazovanja omogućava odgojiteljima da budu u korak sa suvremenim promjenama koje se svakodnevno događaju u izvanobiteljskom institucijskom kontekstu. Treba naglasiti da svi navedeni studiji nude mogućnost nastavka studija i na poslijediplomskoj razini studija pedagogije ili neke druge društvene znanosti. Ide se i ka tome da se osnuje poslijediplomska razina studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, čime bi se odgojiteljska profesija podigla na još višu razinu i tako stigla na mjesto koje joj i pripada. Ipak je rano i predškolsko razdoblje najvažnije za razvoj djece u kasnijoj dobi, pa u skladu s tim treba i omogućiti kvalitetno obrazovanje i profesionalni razvoj njenih djelatnika.

4. Pedagoška dokumentacija odgojitelja

Humanistički usmjeren kurikulum naglasak stavlja na istraživanje odgojno obrazovne prakse, a manje na teorijski pristup i obradu određenog sadržaja. Samim time takav se pristup preslikava i na cjelokupnu odgojno – obrazovnu ustanovu, počevši od rada s djecom, partnerstva s roditeljima do planiranja, praćenja i analize odgojno – obrazovnog procesa (Miljak, 1996). Svaka vrsta planiranja i djelovanja u odgojno obrazovnom procesu rada treba se temeljiti na određenim vrijednostima kojima će se unaprjeđivati temeljna odgojna područja poput intelektualnog, moralnog, duhovnog, društvenog te motoričkog razvoj svakog djeteta. Vrijednosti kao što su znanje, identitet, tolerancija, humanizam, autonomija, odgovornost i kreativnost doprinose cjelokupnom osobnom razvoju djece, koja onda stvaraju društvo znanja i vrijednosti koje će cijeloj zajednici osigurati napredak i održivi razvoj (NKRPOO, 2014).

Fatović (2016, str. 635) dokumentiranje opisuje kao „iznimno zahtjevan proces koji iziskuje osobni i profesionalni angažman odgojitelja te ima obilježja istraživačkog rada“, dok je za Slunjski i sur. (2012, str. 83) „dokumentacija sredstvo refleksije odgojno obrazovne prakse jer omogućuje interpretaciju i reinterpretaciju procesa odgoja i učenja, ali i kvalitete intervencija odgojitelja u tom procesu“. Dokumentacija oblikuje budući kontekst učenja i čini ustanovu otvorenijom za sve subjekte u njoj, djecu, odgojitelje, roditelje, čime se vrtić pretvara u zajednicu koja uči (Slunjski, 2012).

Pedagoška dokumentacija pomaže odgojitelju da se reflektira na aktivnosti koje je prethodno radio. S obzirom na prikupljenu dokumentaciju, odgojitelj ima uvid u razvoj svakog djeteta i njegove specifičnosti što mu olakšava odabir najboljeg načina kojim će poduprijeti proces odgoja i učenja (Slunjski i sur., 2012). Odgojitelj ima ulogu posrednika i pomagača. To znači da na osnovi praćenja i promatranja aktivnosti djece i njihovih interesa, na iste može i kvalitetno odgovoriti bez direktnog uplitanja. Iz svoje dokumentacije odgojitelj vidi što su djeca prihvatila, koliko su se u nekoj aktivnosti zadržala, što ih je posebno zainteresiralo, kakva je bila interakcija među njima, o čemu su razgovarali, kako bi se to dalje moglo nadograđivati, koliko su napredovali u svom razvoju i sl. Osim zadovoljavanja trenutnih interesa djece, otkrivaju se novi interesi, a konačni je cilj samostalno i sretno dijete (Miljak, 1996).

S obzirom na dinamiku odvijanja aktivnosti u odgojnoj skupini, odgojitelju je teško baš na sve pravovremeno reagirati, pa tu uskače dokumentacija. Ona omogućava odgojitelju da se prisjeti nekih stvari koje možda nije odmah uspio uočiti i tako sazna nešto za što inače ni sam ne bi pomislio da bi djecu moglo zainteresirati (Taloš Lopar i Martić, 2015).

4.1. Vrste i oblici pedagoške dokumentacije

Prema članku 2 Pravilnika o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije od djece u dječjem vrtiću (2001) u pedagošku dokumentaciju na razini ustanove spadaju: a) matična knjiga djece, b) knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine, c) imenik djece, d) ljetopis dječjeg vrtića, e) godišnji plan i program odgojno obrazovnog rada, f) godišnje izvješće o ostvarivanju usavršavanja, g) dosje djeteta s posebnim potrebama i h) knjiga zapisnika.

Prema Pravilniku o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije od djece u dječjem vrtiću (2001) matičnu knjigu odgojitelj vodi za svu djecu u vrtiću i ona sadrži podatke o djetetu i dječjem vrtiću. Imenik djece sadrži podatke o dječjem vrtiću i djetetu, djetetovo ime i prezime, datum i mjesto rođenja, adresu, broj telefona/mobitela roditelja ili skrbnika, broj osigurane osobe, broj zdravstvenog kartona i osnovu osiguranja, procijepljenost, kronična oboljenja te vrijeme i razloge izostanaka. Ljetopis sadrži povijest ustanove ili mjesta, podatke o pedagoškoj godini i pregled aktivnosti uz fotodokumentaciju. Ljetopis i matičnu knjigu dječji vrtić čuva trajno, dok se ostala dokumentacija čuva najmanje pet godina, a poželjno je i trajno čuvanje putem diska.

Godišnji plan i program rada donosi se do 31. kolovoza tekuće godine, a sadrži podatke o ustrojstvu rada, materijalnim uvjetima, njezi djece i skrbi za tjelesni rast i zdravlje djece, odgojno - obrazovni rad, stručno usavršavanje odgojitelja, suradnju s roditeljima i drugim društvenim čimbenicima, plan i program ravnatelja i članova stručnog tima te upravljanje radom i poslovanje vrtića. Odgojitelji i svi članovi stručne službe (pedagog, psiholog, edukacijski rehabilitator, logoped, medicinska sestra) obavezni su voditi program stručnog usavršavanja. Program sadrži podatke o dječjem vrtiću i osobne podatke o zaposleniku i oblike stručnog usavršavanja. Za svako dijete koje ima neku posebnu potrebu, bilo da se radi o darovitoj djeci ili djeci s teškoćama u razvoju, obavezno se vodi dosje djeteta. Vode ga odgojitelji i svi članovi stručne službe. Za sve sastanke odgojiteljskih vijeća, stručnog tima dječjeg vrtića, internih stručnih aktiva i radnih dogovora vodi se knjiga zapisnika i to na način da se za svaku vrstu sastanka vodi posebna knjiga. Za svaku odgojnu skupinu vodi se knjiga pedagoške dokumentacije. Ona uključuje orijentacijski plan i program odgojno obrazovnog rada i njegovo vrednovanje (u pravilu tromjesečno), tjedni plan i program i dnevnik odgojno obrazovnog rada te zajedničke aktivnosti djece i odraslih (Pravilnik o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije od djece u dječjem vrtiću, 2001) .

Na razini odgojne skupine razlikuje se dokumentiranje aktivnosti djece i dokumentiranje aktivnosti odgojitelja, no treba naglasiti da ove dvije vrste dokumentacije ne idu jedna bez druge.

U dokumentiranje aktivnosti djece spadaju individualni portfolio, individualni i grupni uratci djece, samorefleksije djece, narativni oblici i opservacije postignuća djece. Individualni se portfolio odnosi na foto, video i audio zapise, individualnu dokumentaciju o djeci te postignuća djece prema vremenu odražavanja aktivnosti ili područjima učenja. U uratke djece spadaju slike i crteži, pisani uratci koji se oslanjaju na simbole, improvizirani grafikoni, pisma i knjige koje su izradila djeca, verbalni izričaji djece tj. pitanja, diskusije o nekoj temi, hipoteze te izričaji glazbom, pokretom, dramski izričaji, konstrukcije i drugi trodimenzionalni radovi djece. Snimke razgovora, foto i video snimke, plakati, panoi, individualni i zajednički radovi spadaju u samorefleksije djece. U narativne oblike ubrajaju se bilješke za djecu, roditelje, odgojitelje i druge stručne djelatnike, izložbe, prezentacije i profesionalnu zajednicu učenja. Praćenje postignuća i sposobnosti djece, anegdotske bilješke, foto i video zapisi spadaju u opservacije postignuća djece (NKRPOO, 2014).

Dokumentiranje aktivnosti odgojitelja značajno je kao i dokumentiranje aktivnosti djece. To je najbolji mogući način za razvijanje refleksivnih vještina i vlastitih metakognitivnih kapaciteta odgojitelja (Fatović, 2016). U dokumentiranje aktivnosti odgojitelja spadaju individualni i grupni portfolio, samorefleksije i zajedničke refleksije odgojitelja i drugih stručnih djelatnika u vrtiću. Individualni i grupni portfolio sadrži foto, audio i video zapise, bilješke odgojitelja te individualnu i zajedničku dokumentaciju o različitim aspektima okruženja i njihovoj ulozi u oblikovanju kurikuluma, različitim iskustvima i aktivnostima djece, socijalnim interakcijama djece i različitim oblicima suradnje s roditeljima i drugim čimbenicima. Samorefleksije i zajedničke refleksije odgojitelja i drugih stručnih djelatnika u vrtiću sadrže snimke razgovora, foto i video snimke, anegdotske bilješke, samorefleksije i zajedničke refleksije odgojitelja o aktivnostima djece, kvaliteti različitih aspekata i cjeline odgojno – obrazovnog procesa, kvaliteti suradnje s roditeljima, članovima stručnog tima i drugima (NKRPOO, 2014)

4.2. Važnost i svrha pedagoške dokumentacije

Sustavno dokumentiranje istraživački je proces koji odgojitelju omogućuje bolje razumijevanje akcija djeteta i kvalitetniju potporu njegovu razvoju. Dokumentiranje ima različite namjene, počevši od procjena postignuća djece i njihovih kompetencija, oblikovanja kurikuluma pa sve do partnerstva s roditeljima i komunikacije sa širom zajednicom

(NKRPOO, 2014). Dokumentacija je jednako važna i djeci i odgojiteljima. Djeci da ih podsjeti u kojim su aktivnostima sudjelovali i potakne ih na razmišljanje o njima, a odgojiteljima za refleksiju i razvoj metakognicije.

Refleksija s drugim kolegama, stručnim suradnicima i ostalima pridonosi objektivnijoj procjeni dokumentiranih aktivnosti. Ako odgojitelj sam procjenjuje svoje aktivnosti, njegova će procjena biti subjektivna zato što u pozadini stoje određena odgojiteljeva uvjerenja, stavovi i mišljenje o pojedinom djetetu. No razgovarajući s drugima, pristup postaje objektivniji i profesionalniji (Taloš Lopar i Martić, 2015). Često u tim razgovorima dolazi do razilaženja mišljenja, ponekad i do konflikta, no upravo je to put ka osvješćivanju svojih pogrešaka u radu i smjer ka refleksivnom praktičaru (Slunjski, 2012). Promatrajući djecu u mnogo različitih situacija stvara se cjelovita slika o aktivnostima u kojima se nalaze, njihovim interesima, mogućnostima i kompetencijama. Sve što od djece vide i čuju odgojitelji dokumentiraju, jer im ta prikupljena dokumentacija omogućuje razumijevanje djece i njihovu razinu postignutih kompetencija. Olakšava im procjenu aktualnog znanja i nudi mogućnost da promijene ponuđeni materijal i aktivnosti, ako primijete da djeca nisu pokazala određeni interes (NKRPOO).

Dokumentiranje osigurava individualnu potporu svakom djetetu jer je usklađeno s njegovim razvojnim i individualnim mogućnostima. Pomaže u promišljanju na koji način podržati njihov razvoj, a ujedno predstavlja podršku u komunikaciji i partnerstvu s roditeljima. Time se bolje razumije i dijete, a razvijaju se i roditeljske kompetencije jer roditelj stalno ima uvid na kojem je stupnju razvoja (NKRPOO, 2014).

Cilj dokumentiranja nije samo prikupljanje radova djece, sakupljanje bilješki i ispunjavanje dokumentacije zato što to od odgojitelja zahtjeva ustanova, već je cilj kroz dokumentaciju podržati proces cjelokupnog razvoja djece. Kroz dokumentaciju odgojitelj najbolje doprinosi nadogradnji i konstruiranju novih znanja kod djece i osvještavanja procesa njihova učenja (Slunjski, 2000). Osim kompetencija djece, dokumentiranjem odgojitelj razvija i svoje praktične kompetencije osvještavajući svoje pogreške, provođenjem akcije i vršeći samorefleksiju. U konačnici, odgojiteljeve praktične kompetencije uvjet su za profesionalizaciju odgojiteljske struke (Miljak, 1996).

Odgajno – obrazovni rad svakog odgojitelja temelji se dokumentaciji, jer je upravo dokumentacija ključna za planiranje aktivnosti kojima će se podržati istraživački potencijal svakog djeteta da istražuje okruženje u kojem se nalazi i materijale koji su mu ponuđeni.

5. Odgojno – obrazovni rad

Kvalitetnim ustanovama cilj je osigurati dobrobiti za svu djecu, cjeloviti razvoj te razvoj kompetencija, što su uostalom i glavni ciljevi Nacionalnog kurikuluma. Osiguravanje dobrobiti za dijete u središte planiranja procesa stavlja dijete i način na koji se pojedina dobrobit može najbolje ostvariti. Razlikuju se osobna, emocionalna i tjelesna dobrobit, obrazovna te socijalna. Osobna, emocionalna i tjelesna dobrobit doprinosi zdravlju i osobnom zadovoljstvu djece, obrazovna podrazumijeva učinkovito funkcioniranje i razvijanje osobnih potencijala (umjetničkih, spoznajnih, motoričkih itd.), dok socijalna ima za cilj uspješno razvijanje socijalnih kompetencija i uspješno interpersonalno funkcioniranje (NKRPOO, 2014).

Učenje činjenjem i u konkretnim situacijama najbolji je način za razvoj kompetencija. Na taj način djeca kroz smislene i međusobno povezane aktivnosti stječu vlastita iskustva (Slunjski 2003). Stvarajući u ustanovi pozitivnu atmosferu gdje se djeci omogućuje savladavanje zapreka, rješavanje problema i traženje novih mogućnosti, odgojitelj stvara kod djeteta pozitivnu sliku o sebi te će ga dijete uvijek pamti kao poticatelja i suradnika, ali ono najvažnije, kao prijatelja (Lučić, 2007).

Samopoštovanje, samopouzdanje i razvoj pozitivne slike o sebi kompetencije su koje kod djeteta predstavljaju temeljnu odrednicu za razvoj svih drugih kompetencija. Da bi dijete obavilo neku aktivnost potrebno mu je više različitih kompetencija, što znači da ih moramo promatrati kao jednu cjelinu. Svako dijete je individua za sebe, pa prema tome nemaju sva djeca razvijene iste kompetencije i mogućnosti iako su možda iste dobi. Osam temeljnih kompetencija u koje spadaju „komunikacija na materinskom i stranim jezicima, matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju, digitalna kompetencija, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje“ predstavljaju glavninu cjeloživotnog učenja i važno ih je kod djece poticati i osnaživati (NKRPOO, 2014, str.27).

Svako dijete u ustanovi ima svoja prava i potrebe, a kroz boravak u njoj ono aktivno stvara znanje i konstantno istražuje u različitim prilikama. U procesu odgoja dijete intenzivno sudjeluje i kroz brojne aktivnosti kreira svoj život i svoj razvoj. Visoka razina fleksibilnosti u vrtiću daje mogućnost djeci da slobodno izražavaju svoje mišljenje, daju različite prijedloge, iniciraju određene ideje, a da je pritom sve u ustanovi prilagođeno upravo zadovoljavanju tih potreba. Nema postavljanja striktnog rasporeda, već se prihvaćanjem i poštivanjem

individualnog ritma svakog djeteta omogućava razvoj njegovih punih potencijala (NKRPOO, 2014).

Odgojiteljeva je najveća zadaća u odgojnom radu s djecom stalno bogatiti okruženje u kojem djeca mogu napredovati i stjecati nova iskustva. Već gotova rješenja nemaju smisla jer ona djeci samo odmažu u prelasku na sljedeću fazu razvoja, sve im je servirano i nisu motivirani za traženje novih rješenja.

5.1. Prostorno - materijalni uvjeti rada

Prostor u kojem djeca borave i materijali koje koriste trebaju za njih biti poticajni. Umjesto da djetetu daje odgovore, odgojitelj treba prostor sobe dnevnog boravka organizirati na način da ono od djece zahtjeva angažman, traženje odgovora i rješavanje problema. Kroz aktivnosti u kojima sudjeluju, djeci treba omogućiti da stalno istražuju i propituju svoje zaključke.

Budisavljević (2015) navodi kako je vrlo važno da prostor u kojem djeca borave što više nalikuje obiteljskom okruženju. To djeci daje određenu dozu mira i sigurnosti za boravak u njemu. Centri u sobi dnevnog boravka djeci trebaju biti smisleno odvojeni, a djeci treba biti omogućeno slobodno kretanje iz centra u centar i izmjena aktivnosti kada god to požele. U svakom centru trebaju se nalaziti točno određeni materijali koji u njega pripadaju, a tako strukturiran prostor po centrima potiče njihovu samostalnost i stalnu interakciju s drugom djecom. Djeci treba omogućiti i mjesto za odmor u kojem će se moći osamiti kada osjete potrebu za tim, a istovremeno to mjesto može puno pomoći u periodu adaptacije za djecu koja se teško navikavaju na novo okruženje. Važno je također omogućiti im slobodno kretanje hodnicima i pristup drugim sobama kako bi se mogli družiti i s djecom iz ostalih skupina. Ograničavajući ih na jedan prostor, gušimo njihovu kreativnost i slobodu. Dječji radovi trebaju ispunjavati zidove ustanove, jer time djeci šaljemo poruku da su nam važna i da cijenimo njihov trud i rad.

Ponudom primjerenih aktivnosti i materijala za djecu, dodatno jačamo njihove jake strane (NKRPOO, 2014). Ponuđeni materijali djeci trebaju biti privlačni, da ih na neki način pozivaju u igru, kvalitetni i u svakom trenutku dostupni. Materijali i didaktička sredstva u sobi dnevnog boravka uvijek se trebaju nalaziti u razini djece, da ih oni u svakom trenutku kada to požele mogu uzeti. S ponuđenim materijalom dijete treba moći manipulirati, eksperimentirati, stvarati razne konstrukcije, a isti ih treba poticati na postavljanje pitanja, interakciju s djecom te vršenje evaluacije o procesu i rezultatima do kojih su došli (Slunjski, 2001).

Ponuđeni materijali trebaju jačati i kompetencije djece i djelovati na više različitih područja djetetovog razvoja, a okruženje u kojem se potiče razvoj kompetencija djece mora biti bogato i sigurno, tako da svako dijete u njemu ima priliku stalno istraživati, propitivati i tražiti nova rješenja. U takvom okruženju dijete ima pravo na pogrešku bez straha da će biti kritizirano, a istovremeno mu je ponuđeno mnogo raznovrsnog materijala gdje može izabrati nešto za sebe (Slunjski, 2003).

Zadaća odgojitelja je prvenstveno ne uplitati se i ne poučavati djecu izravno kao što je to bilo u transmisijskom pristupu, već ih poticati na razmišljanje, donošenje vlastitih zaključaka i samostalno rješavanje problema. Dijete je intrinzično motivirano za učenje, a samim time jasno je da mu ne treba odgojiteljev poticaj za to, već je dovoljno ponuditi zanimljive materijale u pravo vrijeme koji će ga potaknuti na daljnje istraživanje (Valjan – Vukić, 2012).

Dokumentacija ovdje ima vrlo važnu ulogu jer kroz svoje bilješke odgojitelj najbolje može odrediti što sljedeće ponuditi djeci, za što su najviše zainteresirana, u kojim vrstama aktivnosti se najduže zadržavaju, kakve vrste materijala su ima najzanimljivije, što im sljedeće ponuditi, kao i što promijeniti u sobi dnevnog boravka. Odgojitelj djecu treba poticati da se međusobno slušaju, a istovremeno on treba biti taj koji njih sluša, osluškuje, promatra i dokumentira sve što vidi. Time dokumentacija postaje najbolji alat za daljnji razvoj pojedine aktivnosti u raznim smjerovima, a u konačnici i za cjelokupni razvoj svakog djeteta.

6. Partnerstvo s roditeljima

Ljubetić (2014, str. 3) partnerstvo definira kao „najvišu razinu suradničkih odnosa između obiteljske zajednice i dječjeg vrtića, koji su usmjereni postizanju dobrobiti djece“. Međusobno slušanje, poštivanje i komunikacija u oba smjera ključni su elementi partnerstva. Bez komunikacije nije moguće ostvariti odnos s djecom, a posebice s roditeljima kao ni uspostaviti odnos koji će se temeljiti na razumijevanju i povjerenju (Pintar, 2018). Partnerstvo također pomaže i u ostvarivanju kontinuiteta u odgoju i obrazovanju, čime se zadovoljava i jedno od temeljnih prava djeteta, ono na obrazovanje (NKRPOO, 2014).

Na roditelje se treba gledati kao na partnere s kojima negujemo otvorenu i ravnopravnu komunikaciju. Oni su prve osobe u djetetovom životu i bez suradnje s njima odgojitelji često ne mogu doći do informacija koje su im važne i koje bi im olakšale u radu. Odgojitelji roditeljima pomažu u rješavanju određenih problema koji opterećuju njihovu roditeljsku ulogu, dok roditelji odgojiteljima pomažu saznati informacije o tome što je djetetu važno i na što će obratiti pozornost. Zato se od roditelja i odgojitelja očekuje da se međusobno podupiru, a ne da djeluju zasebno (NKRPOO, 2014).

U partnerskom odnosu odgojitelji i roditelji jedni drugima pružaju potporu, sve s ciljem dostizanja ciljeva koji su u najboljem djetetovom interesu. Kvalitetan odnos odgojitelja i roditelja donosi djetetu višestruku korist, a kompetentan odgojitelj treba znati prilagoditi svoja ponašanja individualnim potrebama svakog roditelja (Ljubetić, 2014).

Osim same komunikacije između odgojitelja i roditelja, vrlo je važno da roditelji sudjeluju u radu ustanove i procesu kroz koje njihovo dijete prolazi. Miljak (1996) posebno naglašava komplementarnost uloga, gdje je svaka strana kompetentna u svom području. Odgojitelj nije tu da roditeljima govori što bi i kako bi trebalo, već da oni zajedno djeluju u najboljem djetetovom interesu i s ciljem da dijete u konačnici bude sretno i zadovoljno.

I jedna i druga strana trebaju biti spremne sudjelovati u procesu djetetovog razvoja, razmjenjivati informacije, bilješke i dokumentaciju o djetetu (NKRPOO, 2014). Dokumentacija je roditeljima vrlo vrijedna jer im omogućava uvid u sve što njihovo dijete u vrtiću radi, proširuju svoja znanja o tome što ga zanima, za što najviše pokazuje interes, u kojim aktivnostima se najviše zadržava, sudjeluje li u interakciji s drugima i na koji način, kako rješava probleme i slično. Neki roditelji pojedine stvari sami uopće nisu u stanju primijetiti dok im odgojitelji na njih ne ukažu. Zato je dokumentacija značajna jer omogućava roditeljima da upoznaju neku novu stranu svog djeteta za koju do sada nisu znali ili jednostavno na to nisu obraćali pozornost. Omogućuje im također da vide koliko je njihovo

dijete napredovalo u određenom vremenskom periodu i na čemu bi i on mogli poraditi da ga dodatno potaknu. Ponekad samo odgojiteljeva nastojanja za određeni napredak nisu dovoljna i potrebno je uključiti i roditelje, poslušati njihove ideje i prijedloge. Dobrobit takvog uključivanja pokazuju mnoga istraživanja (Dunst i Trivette, 2010, Albright i Weissberg, 2010, Nelson i Guerra, 2009, prema Ljubetić, 2014).

Često se u praksi može uočiti da interes za dokumentaciju pokazuju samo oni roditelji čija djeca imaju određeni problem. Tada dokumentacija igra veliku ulogu jer omogućava da se kroz određeni period vidi je li dijete napredovalo ili nije i što dalje napraviti. No, isto tako ona treba biti važna i onim roditeljima čija djeca nemaju problem, već se njome nastoje što više razviti neiskorišteni potencijali i kreativnost djeteta koja će mu biti od velikog značaja u kasnijoj dobi.

Dokumentacija također pomaže i kod uključivanja roditelja u rad ustanove. Njome ih možemo potaknuti na veći angažman kroz radionice, roditeljske sastanke i predavanja, te i potaknuti na davanje prijedloga vezanih za rad s djecom. Na taj način roditeljima dajemo na važnosti, osjećaju da uvažavamo njihovo mišljenje i da nam je važan njihov doprinos u ustanovi. Najvažnije je da obje strane pokažu interes za partnerski odnos, a u tom će odnosu dokumentacija biti samo „asistent“ prema razvoju svih dječjih interesa i sposobnosti.

7. Empirijsko istraživanje

7.1. Problem i cilj istraživanja

Pedagoška dokumentacija najvažniji je alat u radu odgojitelja. Kvalitetnim vođenjem odgojitelji sebi uvelike mogu olakšati rad, a istovremeno bogatiti svoja znanja i poboljšavati svoju praksu. Velik doprinos od vođenja pedagoške dokumentaciju istovremeno imaju i odgojitelji i djeca. Kroz brojna stručna usavršavanja odgojitelji imaju priliku proširivati svoje vidike koja će im dodatno pomoći da njihova dokumentacija stvarno bude korisna svima. Za djecu ona može imati veliku ulogu u cjelokupnom razvoju i ostvarivanju svih njihovih želja, mogućnosti i potreba. Stoga, problem ovog rada je ispitati kako pedagoška dokumentacija doprinosi kvalitetnijem radu odgojitelja.

Cilj istraživanja je utvrditi kako pedagoška dokumentacija doprinosi kvalitetnijem radu odgojitelja.

7.2. Hipoteze istraživanja

H0: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na duljinu radnog staža.

H1: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na broj stručnih usavršavanja.

H2: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na osnivača ustanove.

H3: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na stupanj obrazovanja.

H4: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na sudjelovanje na stručnom usavršavanju na temu pedagoške dokumentacije.

7.3. Metodologija istraživanja

7.3.1. Uzorak istraživanja i metode analize podataka

Anketno istraživanje provedeno je online upitnikom, a za potrebe anketnog ispitivanja korišten je Google obrazac. Istraživanje je provedeno u studenom 2020. godine. U istraživanju su sudjelovala 152 odgojitelja. Sudjelovanje je bilo anonimno i dobrovoljno, a trajalo je 10 minuta. Opći podaci o ispitanicima prikazani su u *Tablici 1*.

Analiziranje podataka provedeno je deskriptivnom analizom koja uključuje frekvencije, postotke, srednju vrijednost i mjere odstupanja od srednje vrijednosti. Hipoteze

su ispitane inferencijskom analizom (faktorska analiza i Kruskal-Wallis test), a dobiveni podatci prikazani su tablično i dodatno su pojašnjeni u tekstu.

Tablica 1. Opći podaci ispitanika

Opći podaci	f	%
SPOL		
Ženski	149	98,0
Muški	3	2,0
DOB		
18-25	36	23,7
26-35	45	29,6
36-45	38	25,0
46-55	24	15,8
56 i više	9	5,9
STUPANJ OBRAZOVANJA		
Dvogodišnje obrazovanje (VŠŠ)	41	27,0
Preddiplomski studij (prvostupnik/ica)	53	34,9
Diplomski studij (magistar/ica)	58	38,2
RADNO ISKUSTVO		
0 - 5 godina	65	42,8
6 godina i više	87	57,2
STATUS ZAPOSLENJA		
Pripravnik/ica, zaposlenik/ica na određeno vrijeme, zamjena	61	40,1
Stalno zaposlen/a	91	59,9
VRSTA ZAPOSLENJA		
Vrtić jedinice lokalne samouprave	134	88,2
Privatni vrtić	17	11,2
Vrtić kojem je osnivač vjerska zajednica	1	0,7
TRAJANJE PROGRAMA		
5-satni	9	5,9
6-satni	18	11,8
8-satni	5	3,3
10-satni	117	77,0
Ostalo	3	2,0
VRSTA PROGRAMA		
Jaslički	33	21,7
Vrtićki	113	74,3
Smjenski	4	2,6
Ostalo	2	1,3

Izvor: istraživanje autorice

Od sveukupno 152 ispitanika, 149 osoba je ženskog, a 3 osobe su muškog spola. Najveći postotak ispitanika je u dobi od 25 do 36 godina, a najmanje je onih od 56 i više godina. Stupanj obrazovanja slično je raspodijeljen, pa je tako 27,0 % ispitanika završilo dvogodišnje obrazovanje, 34,9 % preddiplomski studij, a njih 38,2 % diplomski studij. Prema statusu zaposlenja 59,9 % ispitanika je stalno zaposleno, dok 40,1 % njih radi na određeno vrijeme, po zamjenama ili su još uvijek pripravnici. Čak 88,2 % ispitanika radi u vrtiću kojem je osnivač lokalna samouprava, 11,2 % radi u privatnom vrtiću, a samo jedan ispitanik/ica radi u vrtiću kojem je osnivač vjerska zajednica. Najviše ispitanika, njih 77 % radi u 10-satnom programu, dok je ostalih 23 % raspoređeno na 5-satni (5,9 %), 6-satni (11,8 %), 8-satni program (3,3 %) i ostalo (2,0 %). U vrtićkom programu radi 74,3 % ispitanika, dok ostali rade u jasličkom (21,7 %), smjenskom (2,6 %) ili nekom drugom programu (1,3 %).

7.3.2. Opis instrumenta i postupak istraživanja

Za potrebe istraživanja korišten je upitnik koji se sastoji od dva dijela. U prvom dijelu nalazi se 12 pitanja koja se odnose na opće podatke o ispitanicima (spol, dob, stupanj obrazovanja, radno iskustvo, status zaposlenja, vrsta zaposlenja, trajanje i vrsta programa, broj stručnih usavršavanja na kojima su odgojitelji bili protekle godine, vrste dokumentacije koju koriste i vrste dodatnog osposobljavanja kojeg pohađaju). Drugi dio upitnika odnosi se na skalu procjene odgojitelja koliko im pedagoška dokumentacija pomaže u radu. U odabiru područja rada u kojima odgojitelj koristi dokumentaciju, kao izvor su poslužili Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) te skala „Beliefs and Intentions Questionnaire” (Wilcox-Herzog i Ward, 2004). Instrument sadrži 24 varijable formirane u obliku tvrdnji, a ispitanik zaokružuje jedan od pet mogućih odgovora na skali slaganja od 1 do 5. Broj 1 označava najniži stupanj slaganja, a broj 5 najviši stupanj slaganja.

7.3.3. Konstruktna valjanost i pouzdanost skale

Tablica 2. Prikaz prosječnih vrijednosti odgovora na skali vođenja pedagoške dokumentacije

	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Broj
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.	3,53	1,003	152
14. Smatram se kompetentnim/om za vođenje pedagoške dokumentacije.	3,87	0,889	152
15. Dokumentacija mi pomaže razumjeti djetetove želje i interese.	3,84	0,991	152

16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	4,05	0,916	152
17. Vođenjem pedagoške dokumentacije osjećam se kompetentnim/om za rad s djecom.	3,74	1,000	152
18. Dokumentacija mi pomaže zadovoljiti djetetove potrebe.	3,47	1,115	152
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave.	3,80	1,010	152
20. Dokumentacija mi pomaže u rješavanju sukoba među djecom.	3,03	1,124	152
21. Dokumentacija mi pomaže usmjeriti neprihvatljiva ponašanja djece.	3,16	1,182	152
22. Dokumentacija mi pomaže u odabiru didaktičkog materijala	3,49	1,098	152
23. Vođenje pedagoške dokumentacije pomaže mi u radu s djecom s posebnim potrebama.	3,71	1,143	152
24. Dokumentacija mi omogućava procjenu postignuća i kompetencije djece.	4,03	0,999	152
25. Dokumentaciju koristim kako bi roditeljima rekao/la sve što je dijete taj dan radilo, u kojim je aktivnostima sudjelovalo, za što je pokazalo interes itd.	3,49	1,250	152
26. Vođenje pedagoške dokumentacije olakšava mi suradnju s roditeljima.	3,54	1,234	152
27. Dokumentaciju koristim kada tražim od roditelja da više i aktivnije sudjeluju u radu vrtića.	3,06	1,272	152
28. Kada roditelji dolaze na individualne razgovore, dajem im svoje bilješke i pedagošku dokumentaciju na uvid.	2,66	1,423	152
29. Dokumentacija mi pomaže zaštititi sebe u problemskim situacijama s roditeljima.	4,12	1,016	152
30. Dokumentaciju ispunjavam kako bi se zaštitio/la od inspekcije i sličnih kontrola.	3,76	1,234	152
31. Dokumentaciju ispunjavam samo zato što to spada u opis mog posla.	2,70	1,276	152
32. Dokumentaciju vodim samo zato što to od mene zahtjeva stručna služba.	2,55	1,291	152

33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi.	3,94	1,011	152
34. Odlaskom na stručna osposobljavanja osjećam se kompetentnim/om za vođenje pedagoške dokumentacije.	3,80	1,069	152
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja.	3,47	1,139	152
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	4,00	1,061	152

Izvor: istraživanje autorice

S obzirom na to da je upitnik konstruiran samostalno, prije samog testiranja hipoteza bilo je potrebno istražiti pouzdanost varijabli, što je i učinjeno Cronbach Alptom. Cronbach Alpha statistički je pokazatelj kojim se testira pouzdanost mjerne ljestvice. Predstavlja uvjet za nastavak istraživanja, a ciljna razina ne smije biti manja od 70%. Prilikom izračuna Cronbach Alphe u obzir je uzeto svih 152 ispitanika. Za 24 varijable iz drugog dijela upitnika (pitanja od 13 do 16) Cronbach Alpha iznosi visokih 0,909 tj. 90,9%. (*Tablica 3.* u prilogu)

Nakon što se utvrdila visoka pouzdanost cjelokupne skale (Cronbach $\alpha=0,909$), pristupilo se daljnjoj analizi. Poseban naglasak se stavlja na 7 izdvojenih varijabli koje su najznačajnije za istraživanje. To su varijable iz drugog dijela upitnika koje su nalaze u pitanjima pod rednim brojem 13, 16, 19, 26, 33, 35, 36. S obzirom da će se testiranje hipoteza odnositi na navedenih 7 varijabli, bilo je potrebno izračunati Cronbach Alphu i za njih. *Tablica 4.* prikazuje da Cronbach Alpha za 7 izdvojenih varijabli iznosi 0,882 tj. 88,2%, čime se potvrđuje pouzdanost mjerne ljestvice i pouzdanost rezultata u nastavku istraživanja. Time je zadovoljen uvjet za nastavak istraživanja.

Tablica 4. Cronbach Alpha za 7 izdvojenih varijabli iz drugog dijela upitnika

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
0,882	0,883	7

Izvor: istraživanje autorice

7.4. Analiza i interpretacija podataka

7.4.1. Deskriptivna analiza

Tablica 5. Stručno usavršavanje odgojitelja

BROJ STRUČNIH USAVRŠAVANJA U ZADNJIH GODINU DANA	f	%
0	22	14,6
1-5	106	69,7
6-10	19	12,5
11-15	3	2
20	2	1,2
VRSTE DODATNOG OSPOBLJAVANJA		
Formalno obrazovanje	107	70,4
Neformalno obrazovanje	42	27,6
Informalno obrazovanje	3	2,0
SUDJELOVANJE NA STRUČNOM USAVRŠAVANJU NA TEMU PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE		
Da	91	59,9
Ne	61	40,1
VRSTE PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE		
Pedagoška dokumentacija ustanove	29	19,1
Pedagoška dokumentacija odgojitelja	80	52,6
Knjiga pedagoške dokumentacije	43	28,3

Izvor: istraživanje autorice

Iz Tablice 5. vidljivo je da 14,6 % ispitanika zadnjih godinu dana nisu bili na nijednom stručnom usavršavanju. Najveći postotak ispitanika, njih čak 69,7 %, zadnjih godinu dana bili su na 1 do 5 stručnih usavršavanja. Broj ispitanika koji su zadnjih godinu dana bili na 6 i više stručnih usavršavanja počinje značajno opadati. Na pitanje koje vrste dodatnog osposobljavanja pohađaju, 70,4% ispitanika odgovorilo je formalno obrazovanje, odnosno studij (preddiplomski, diplomski i postdiplomski studij). Njih 42% kao dodatnu vrstu osposobljavanja navelo je neformalno obrazovanje (edukacije, seminari, radionice, terapija igrom, učenje znakovnog jezika, Montessori program, učenje engleskog jezika). Samo 2% ispitanika navelo je informalno obrazovanje (stručna literatura i webinar). Na pitanje jesu li u svojoj dosadašnjoj praksi imali prilike sudjelovati na stručnom usavršavanju na kojem je tema bila pedagoška dokumentacija 59,9% ispitanika je odgovorilo pozitivno,

dok je njih 40,1% odgovorilo negativno. Prema vrsti najčešće korištene dokumentacije 52,6% ispitanika navelo je dokumentaciju odgojitelja (fotografije, videozapisi, mape profesionalnog razvoja, tablice stručnog tima, razvojne mape, dosje djeteta, program stručnog usavršavanja, liste procjene, zapisi dječjih promišljanja, dječji radovi i izjave, transkripti razgovora, instrumenti praćenja djece (Korak po korak), anegdotske bilješke, check liste po ishodima i pokazateljima, dnevnicu suradnje s roditeljima, plakati, power point prezentacije projekta). Dokumentaciju ustanove (imenik, knjiga pedagoške dokumentacije, dosje djeteta, ljetopis, godišnje izvješće i godišnji plan i program) navelo je 19,1% ispitanika. Knjiga pedagoške dokumentacije izdvojena je i kao posebna skupina jer je 28,3% ispitanika jedino nju navelo kao vrstu dokumentacije koju koriste. Iz navedenoga se može zaključiti da veliki broj odgojitelja još uvijek u svojoj praksi ne koristi sve resurse koji su im dostupni, a koji bi sigurno doprinijeli poboljšanju njihovog rada.

7.4.2. Deskriptivna obrada tvrdnji

Izdvojene varijable prikazane u *Tablici 6.* koristit će se za ispitivanje hipoteza u nastavku istraživanja. U promatranoj tablici prikazana je aritmetička sredina i standardna devijacija odgovora ispitanika sa slaganjem sa sedam izdvojenih tvrdnji.

Tablica 6. Aritmetička sredina i standardna devijacija za 7 najznačajnijih varijabli

	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Broj
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.	3,53	1,003	152
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	4,05	0,916	152
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave.	3,80	1,010	152
26. Vođenje pedagoške dokumentacije olakšava mi suradnju s roditeljima.	3,54	1,234	152
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi.	3,94	1,011	152
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja.	3,47	1,139	152
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	4,00	1,061	152

Izvor: istraživanje autorice

Iz tablice je vidljivo da su ispitanici izrazili najveći stupanj slaganja s tvrdnjom da im dokumentacija pomaže u planiranju aktivnosti za djecu (M=4,05). Zatim redom slijede: kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije je ključno za napredak i razvoj cjelokupne ustanove (M=4,00); dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi (M=3,94); pedagoška dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave (M=3,80); vođenje pedagoške dokumentacije mi olakšava suradnju s roditeljima (M=3,54); posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija (M=3,53). Najniži stupanj slaganja ispitanika javlja se kod tvrdnje da im dokumentacija pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja (M=3,47).

Pozitivno je što odgojitelji dokumentaciju najviše koriste u planiranju aktivnosti za djecu, jer je to najbolji način da kvalitetno odgovore na njihove potrebe. Dokumentacijom odgojitelj može pratiti djetetove ranije interese i u skladu s tim planirati kako ih dalje poticati i razvijati. S druge strane, manji broj odgojitelja smatra kako posjeduje dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija, što dovodi do zaključka kako su odgojitelji svjesni da još uvijek nisu upoznati sa svim mogućnostima koje im pedagoška dokumentacija pruža. Tom činjenicom mogla bi se potkrijepiti i tvrdnja s kojom se ispitanici najmanje slažu, a koja je vrlo važna za profesionalni razvoj svakog odgojitelja.

7.5. Testiranje hipoteza

H0: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na duljinu radnog staža

Za potrebe testiranja navedene hipoteze, koristit će se Mann-Whitney test za dva nezavisna uzorka. Hipotezom se želi ispitati postoji li statistički značajna razlika u vođenju pedagoške dokumentacije u odnosu na duljinu radnog staža ispitanika.

Tablica 7. Prosječne vrijednosti ispitanih varijabli prema radnom iskustvu ispitanika

	Radno iskustvo	Broj	Aritemetička sredina	Značajnost
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.	0 - 5 godina	65	62,47	0,000
	6 godina i više	87	86,98	
	Total	152		
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	0 - 5 godina	65	73,22	0,394
	6 godina i više	87	78,95	
	Total	152		
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave.	0 - 5 godina	65	73,11	0,387
	6 godina i više	87	79,03	
	Total	152		
26. Vođenje pedagoške dokumentacije mi olakšava suradnju s roditeljima.	0 - 5 godina	65	71,15	0,181
	6 godina i više	87	80,49	
	Total	152		
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi	0 - 5 godina	65	75,07	0,714
	6 godina i više	87	77,57	
	Total	152		
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju buduće teme stručnog usavršavanja.	0 - 5 godina	65	74,08	0,544
	6 godina i više	87	78,30	
	Total	152		
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	0 - 5 godina	65	77,64	0,771
	6 godina i više	87	75,65	
	Total	152		

Izvor: istraživanje autorice

U Tablici 7. prikazane su prosječnim vrijednostima po ispitivanim varijablama u odnosu na duljinu radnog staža ispitanika. Sama veličina pojedine vrijednosti nije presudna za donošenje zaključka o hipotezi, koliko razlika među tim istim vrijednostima. Kolika razlika će biti statistički značajna, ovisi veličini uzorka. Način donošenja zaključka o hipotezi svodi se na usporedbu empirijske signifikantnosti (α^*) s tabličnom signifikantnosti od 5 %. Ukoliko je empirijska signifikantnost manja od tablične signifikantnosti ($\alpha^* < 5\%$), utoliko

se zaključuje da ne postoji značajna razlika. Kod varijable pod brojem 13 (Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.) empirijska signifikantnost teži ka 0,00 % i manja je od 5 %, čime se zaključuje da duljina radnog staža utječe statistički značajno na navedenu varijablu. Za varijable pod brojevima 16, 19, 26, 33, 35, 36 empirijska signifikantnost veća je od 5 %, čime se utvrđuje da duljina radnog staža ne utječe statistički značajno na navedene varijable. Budući da je nakon provedenog testiranja utvrđeno da duljina radnog staža djeluje statistički značajno na samo jednu od sedam ispitivanih varijabli vođenja pedagoške dokumentacije, zaključuje se da duljina radnog staža ne djeluje statistički značajno na vođenje pedagoške dokumentacije, tj. nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije i duljini radnog staža. **Hipoteza H0 se prihvća.**

Iako se pretpostavlja da bi odgojitelji s duljim radnim iskustvom mogli biti educiraniji za vođenje pedagoške dokumentacije, ovo istraživanje to nije pokazalo. Iz dobivenih rezultata se zaključuje kako se odgojitelji s duljim radnim iskustvom nisu puno odmakli u znanju od mlađih kolega, iako su puno ranije završili formalno obrazovanje i imali su prilike sudjelovati na mnogo više stručnih usavršavanja kojima bi unaprijedili svoju praksu i način dokumentiranja. AZOO (2014) svim odgojiteljima nudi mogućnost da napreduju po pitanju pedagoške dokumentacije, pa tako organiziraju stručne skupove za odgojitelje do pet i više godina radnog iskustva putem kojih im omogućavaju razumjeti važnost pedagoške dokumentacije za planiranje odgojno-obrazovnog rada, važnost praćenja i dokumentiranja interesa i aktivnosti djece u funkciji planiranja usmjerenog na dijete, kao i razumjeti važnost timskog rada za ostvarivanje ciljeva odgoja i obrazovanja u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

H1: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na broj stručnih usavršavanja

Prilikom testiranja ove hipoteze koristit će se analiza varijance, tzv. ANOVA testiranje. U odnosu na prethodnu hipotezu, ovdje će se testirati prema broju stručnih usavršavanja na kojima su ispitanici sudjelovali u zadnjih godinu dana. Broj stručnih usavršavanja je numerička varijabla (za razliku od radnog iskustva koja je ordinalna varijabla). Stoga je moguće hipotezu testirati i analizom varijance, ali i testovima za nezavisne skupove kao u prethodnom primjeru. Analiza varijance daje bolje, konkretnije i pouzdanije rezultate upravo zbog numeričke varijable. Kod analize varijance s jednim promjenjivim faktorom ispituje se djelovanje jednog promjenjivog faktora A (broj stručnih

usavršavanja) na numeričku vrijednost slučajne varijable X (ispitivane tvrdnje vođenja pedagoške dokumentacije). Potrebno je naglasiti da se analiza varijance s jednim promjenjivim faktorom provodi uz pretpostavku da je ispunjen uvjet homogenosti varijance promatranih uzoraka. Jedan od testova homogenosti je Levenov test, pa je potrebno ispuniti uvjet homogenosti varijance uzoraka prije nego se pristupi testiranju varijance. Kod Levenovog test homogenosti varijable empirijska signifikantnost mora biti veća od 5 %, što je uvjet za nastavak testiranja. Ukoliko je empirijska signifikantnost manja od 5 %, utoliko to znači da varijanca nije homogena, postoje značajna odstupanja unutar iste i dobiveni rezultati tada nisu pouzdani.

Tablica 8. Levenov test homogenosti varijable

	Levenova statistika	df1	df2	Značajnost
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.	0,513	10	139	0,879
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	1,284	10	139	0,160
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave-	1,818	10	139	0,063
26. Vođenje pedagoške dokumentacije mi olakšava suradnju s roditeljima.	1,260	10	139	0,182
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi.	0,833	10	139	0,598
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja.	1,645	10	139	0,126
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	1,306	10	139	0,249

Izvor: istraživanje autorice

U *Tablici 8.* prikazani su rezultati Levenovog testa homogenosti varijance. Budući da su empirijske signifikantnosti svih analizirani varijabli vođenja pedagoške dokumentacije veće od 5%, zaključuje se da je zadovoljen uvjet homogenosti varijance. Dobiveni rezultati u nastavku testiranja ove hipoteze će biti pouzdani, te se testiranje može nesmetano nastaviti.

Tablica 9. Analiza varijance utjecaja broja stručnih usavršavanja na vođenje pedagoške dokumentacije

		Zbroj	df	Aritmetička sredina	F	Značajnost
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu vođenja pedagoške dokumentacije.	Between Groups	20,407	12	1,701	1,799	,045
	Within Groups	131,429	139	,946		
	Total	151,836	151			
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	Between Groups	16,692	12	1,391	1,758	,049
	Within Groups	109,986	139	,791		
	Total	126,678	151			
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave.	Between Groups	14,994	12	1,250	1,249	,256
	Within Groups	139,085	139	1,001		
	Total	154,079	151			
26. Vođenje pedagoške dokumentacije mi olakšava suradnju s roditeljima.	Between Groups	31,136	12	2,595	1,816	,031
	Within Groups	198,627	139	1,429		
	Total	229,763	151			
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi	Between Groups	15,506	12	1,292	1,293	,229
	Within Groups	138,961	139	1,000		
	Total	154,467	151			
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja.	Between Groups	31,123	12	2,594	2,188	,015
	Within Groups	164,772	139	1,185		
	Total	195,895	151			
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj	Between Groups	22,916	12	1,910	1,805	,043
	Within Groups	147,084	139	1,058		
	Total	170,000	151			

cjelokupne ustanove-						
----------------------	--	--	--	--	--	--

Izvor: istraživanje autorice

U *Tablici 9.* prikazani su rezultati analize varijance kojom se želi ispitati utječe li broj stručnih usavršavanja na vođenje pedagoške dokumentacije. Zaključak se donosi temeljem usporedbe empirijske signifikantnosti sa zadanom od 5%. Empirijska signifikantnost za varijable pod brojevima 13, 16, 26, 35, 36 manja je od 5 %, čime se zaključuje da broj stručnih usavršavanja statistički značajno utječe na ispitivanu varijablu. Za varijable pod brojevima 19 i 33 empirijska signifikantnost veća je od 5%, te se utvrđuje da broj stručnih usavršavanja statistički ne utječe značajno na ispitivanu varijablu. Nakon provedenih testiranja ustanovljeno je da je kod pet od sedam ispitivanih varijabli uočena statistička ovisnost vođenja pedagoške dokumentacije i broja stručnih usavršavanja. Temeljem navedenoga **hipoteza H1 se odbacuje** i zaključuje se da postoji statistički značajna razlika u vođenju pedagoške dokumentacije i broju stručnih usavršavanja.

Matković i sur. (2020) navode kako stručno usavršavanje bitno utječe na kvalitetu ustanove, ali isto tako da je ponuda usavršavanja još uvijek loša i više usmjerena na druge čimbenike u ustanovi, a najmanje na odgojitelje. Ustanova većinom ne plaća odlaske na usavršavanja, kao ni putni trošak, a usavršavanja najčešće traju jedan do maksimalno dva dana što je premalo i nedovoljno za napredak na duže staze. Posljedice su veoma vidljive u načinu vođenja pedagoške dokumentacije, jer odgojiteljima nedostaje drugih iskustava koji bi im olakšali i potakli ih na dodatnu samorefleksiju. Više je studija zaključilo kako sve naučeno na stručnom usavršavanju što odgojitelji uključe u praksu ima dugotrajne i učinkovite posljedice na njihov rad (Molinuevo i Ahrendt, 2015, Peeters i sur., 2015 prema Matković i sur., 2020). Iz navedenog se može zaključiti da su stručno usavršavanje i pedagoška dokumentacija usko povezani i na neki način uvjetuju jedno drugo.

H2: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na osnivača ustanove

Prilikom testiranja ove hipoteze koristio se Kruskal-Wallis test, koji se koristi za tri i više nezavisnih uzoraka. Testiranje se svodi na testiranje značajnosti razlike prosječnih vrijednosti, a zaključak se donosi temeljem usporedbe empirijske signifikantnosti sa zadanom od 5 %.

Tablica 10. Prosječne vrijednosti vođenja dokumentacije prema osnivaču ustanove

	Vrsta zaposlenja	Broj	Aritmetička sredina	Značajnost
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.	Lokalna samouprava	134	76,67	
	Privatni	17	73,82	
	Vjerski	1	99,00	83,7 %
	Total	152		
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	Lokalna samouprava	134	77,05	
	Privatni	17	69,24	
	Vjerski	1	126,50	35,8 %
	Total	152		
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave.	Lokalna samouprava	134	76,81	
	Privatni	17	70,74	
	Vjerski	1	132,50	34,5 %
	Total	152		
26. Vođenje pedagoške dokumentacije olakšava mi suradnju s roditeljima.	Lokalna samouprava	134	76,05	
	Privatni	17	76,71	
	Vjerski	1	133,50	40,5 %
	Total	152		
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi.	Lokalna samouprava	134	76,21	
	Privatni	17	75,76	
	Vjerski	1	127,50	46,9 %
	Total	152		
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja	Lokalna samouprava	134	75,27	
	Privatni	17	82,56	
	Vjerski	1	138,00	27,8 %
	Total	152		
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	Lokalna samouprava	134	75,51	
	Privatni	17	81,68	
	Vjerski	1	121,50	47,1 %
	Total	152		

Izvor: istraživanje autorice

Iz Tablice 10. vidljivo je da postoje razlike među vrijednostima, no zaključak se donosi temeljem usporedbe empirijske signifikantnosti sa zadanom od 5 %. S obzirom na to

da je u ovom slučaju empirijska signifikantnost za sve varijable veća od 5 %, zaključuje se da vrsta osnivača ustanove ne utječe statistički značajno na navedene varijable. Budući da kod nijedne ispitivane varijable nije ustanovljena statistički značajna razlika u vođenju pedagoške dokumentacije i vrsti osnivača ustanove, **hipoteza H2 se prihvaća.**

Bez obzira na vrstu osnivača ustanove, odgojitelji na jednak način trebaju biti posvećeni vođenju pedagoške dokumentacije. To je i dokazano provedenim istraživanjem kojim se zaključuje kako u središtu svih aktivnosti treba biti dijete i njegova dobrobit, što se i postiže pedagoškom dokumentacijom, a manje je bitno radi li se o vrtiću lokalne samouprave, privatnom, vjerskom ili nekom drugom (NKRPOO, 2014).

H3: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na stupanj obrazovanja

Jednako kao i kod testiranja prethodne hipoteze, i ovdje se koristio Kruskal-Wallis test, a zaključak je donesen temeljem usporedbe empirijske signifikantnosti sa zadanom od 5%.

Tablica 11. Prosječne vrijednosti vođenja dokumentacije prema stupnju obrazovanja ispitanika

	Stupanj obrazovanja	Broj	Aritmetička sredina	Značajnost
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.	VŠS (dvogodišnje)	41	85,06	
	Prvostupnik/ica (preddiplomski)	53	66,81	
	Magistar/ica (diplomski)	58	79,30	4,3 %
	Total	152		
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	VŠS (dvogodišnje)	41	69,63	
	Prvostupnik/ica (preddiplomski)	53	82,59	
	Magistar/ica (diplomski)	58	75,78	30,9 %
	Total	152		
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave.	VŠS (dvogodišnje)	41	64,01	
	Prvostupnik/ica (preddiplomski)	53	77,20	
	Magistar/ica (diplomski)	58	84,69	4,2 %
	Total	152		
26. Vođenje pedagoške dokumentacije mi olakšava suradnju s roditeljima.	VŠS (dvogodišnje)	41	64,50	
	Prvostupnik/ica (preddiplomski)	53	82,99	
	Magistar (diplomski)	58	79,05	4,9 %

	Total	152		
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi.	VŠS (dvogodišnje)	41	68,32	
	Prvostupnik/ica (preddiplomski)	53	72,34	
	Magistar/ica (diplomski)	58	86,09	4,4 %
	Total	152		
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja.	VŠS (dvogodišnje)	41	71,30	
	Prvostupnik/ica (preddiplomski)	53	82,43	
	Magistar/ica (diplomski)	58	74,75	41,6 %
	Total	152		
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	VŠS (dvogodišnje)	41	63,11	
	Prvostupnik/ica (preddiplomski)	53	78,61	
	Magistar/ica (diplomski)	58	84,03	4,4 %
	Total	152		

Izvor: istraživanje autorice

U *Tablici 11.* prikazane su veličine uzoraka, prosječne vrijednosti i empirijska signifikantnost. U varijablama pod brojevima 13, 19, 26, 33, 36 empirijska signifikantnost manja je od 5 %, čime se utvrđuje da stupanj obrazovanja ispitanika značajno utječe na navedene varijable. U preostale dvije varijable pod brojevima 16 i 35 empirijska signifikantnost veća je od 5 %, što znači da stupanj obrazovanja ispitanika ne utječe značajno na navedene varijable. Nakon provedenih testiranja ustanovljena je statistički značajna razlika kod 5 od 7 ispitivanih varijabli, odnosno vođenja pedagoške dokumentacije u odnosu na stupanj obrazovanja ispitanika. Temeljem navedenoga **hipoteza H3 se odbacuje** i zaključuje se da postoji statistički značajna razlika u vođenju pedagoške dokumentacije i stupnju obrazovanja ispitanika.

Iz rezultata je vidljivo kako dokumentacija najviše pomaže magistrima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, što bi se moglo gledati kroz činjenicu da obrazovanjem odgojitelji više osvještavaju vrijednost pedagoškog dokumentiranja. Većim stupnjem obrazovanja odgojitelji stječu sve više novih i različitih kompetencija koje im kasnije dodatno pomažu u radu i osposobljavaju ih za kvalitetnije vođenje pedagoške dokumentacije. Tu činjenicu dodatno potvrđuju Elaborati o sveučilišnim diplomskim studijima u Splitu (2016), Rijeci (2017), Osijeku (2009) i Zadru (2016).

H4: Nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na sudjelovanje na stručnom skupu na temu pedagoške dokumentacije

Za potrebe testiranja hipoteze koristit će se Mann-Whitney test za dva nezavisna uzorka. Testiranje se svodi na testiranje značajnosti razlike prosječnih vrijednosti, a zaključak se donosi temeljem usporedbe empirijske signifikantnosti sa zadanom od 5%.

Tablica 12. Prosječne vrijednosti vođenja dokumentacije prema sudjelovanju na stručnom skupu na temu pedagoške dokumentacije

	Sudjelovanje na stručnom usavršavanju na temu pedagoške dokumentacije	Broj	Aritmetička sredina	Značajnost
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.	Da	91	90,57	
	Ne	61	55,51	0,00%
	Total	152		
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.	Da	91	81,13	
	Ne	61	69,60	8,9 %
	Total	152		
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i kontekst u kojem djeca borave.	Da	91	77,76	
	Ne	61	74,61	64,9 %
	Total	152		
26. Vođenje pedagoške dokumentacije mi olakšava suradnju s roditeljima.	Da	91	80,46	
	Ne	61	70,60	16,2 %
	Total	152		
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi.	Da	91	78,62	
	Ne	61	73,34	44,4 %
	Total	152		
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja.	Da	91	78,02	
	Ne	61	74,23	58,9 %
	Total	152		
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	Da	91	76,51	
	Ne	61	76,48	99,7 %
	Total	152		

Izvor: istraživanje autorice

U *Tablici 12.* empirijska signifikantnost za varijablu pod brojem 13 (Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.) manja je od 5 %, čime se zaključuje da sudjelovanje ispitanika na stručnom skupu na temu pedagoške dokumentacije značajno utječe na navedenu varijablu. U svim ostalim varijablama (16, 19, 26, 33, 35, 36) signifikantnost je veća od 5 %, što znači da sudjelovanje ispitanika na stručnom skupu na temu pedagoške dokumentacije ne utječe značajno na navedenu varijablu. Nakon provedenog testiranja zaključuje se da je sudjelovanje na stručnom skupu na temu pedagoške dokumentacije statistički značajno povezano samo s jednom od sedam ispitivanih varijabli. Slijedom toga **hipoteza H4 se prihvća**, odnosno nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije prema sudjelovanju na stručnom skupu na temu pedagoške dokumentacije.

S obzirom na dobivene rezultate postavlja se pitanje koliko je trenutna ponuda stručnih skupova na temu pedagoške dokumentacije zadovoljavajuća za rad odgojitelja i koliko ispunjava njihova očekivanja. Prema rezultatima varijable 13 odgojitelji koji na skupu nisu sudjelovali, smatraju se jednako kompetentnima za vođenje pedagoške dokumentacije, kao i oni koji jesu. Slijedom toga dolazimo do zaključka o važnosti kvalitete ponuđenih stručnih skupova i kompetencija koje se na njima stječu, te bi svakako one osobe koje provode stručna usavršavanja trebali obratiti pažnju i na ova pitanja. Iako AZOO (2014) kroz razne radionice, interaktivna predavanja, prikaz prakse i raspravu nastoji odgojiteljima što bolje približiti načine na koje će najbolje voditi proces dokumentiranja, očito još uvijek nije dovoljno i potrebno je bolje i kvalitetnije razraditi načine kojima će se odgojiteljima približiti kako na najbolje moguće načine iskoristiti sve mogućnosti koje dokumentacija pruža.

8. Zaključak

Pedagoška dokumentacija nepresušna je izvor informacija korisnih za rad odgojitelja. Iako se dokumentiranju aktivnosti djece i odgojitelja prije nije pridavala tolika pažnja, danas je dokumentacija ključna za rad svakog odgojitelja i za kvalitetniji napredak ustanove. Dokumentacija pruža različite mogućnosti kojima se na najbolji mogući način zadovoljavaju potrebe i mogućnosti svakog djeteta, te se njome u cijelosti podržava svaki aspekt djetetovog razvoja. Zato je važno da svaki odgojitelj koristi što više različitih vrsta dokumentacije, a ne samo knjigu pedagoške dokumentacije koja se često proteže kao najčešća, a ponekad i jedina vrsta zapisa koja se koristi u radu.

Obrazovanje odgojitelja prošlo je dug put da bi došlo na razinu na kojoj je danas, ali još se uvijek dalje može i treba nadograđivati. Profesionalni cilj svakog odgojitelja trebati biti neprestano stručno usavršavanje koje će mu pomoći da najkvalitetnije odgovori na sve prepreke s kojima se susreće u radu. Refleksija s drugim kolegama i suradnicima, ali i sa samim sobom, odličan je način kako najbrže i najbolje usmjeriti svoje djelovanje u vidu svoje dobrobiti i dobrobiti djece u skupini.

Kvalitetno okruženje i dobri materijalni uvjeti dodatno potiču razvoj kompetencija djece, ali i odgojitelja istovremeno. Potiču ih na kreativnost, istraživanje i međusobnu interakciju koja je ključna za napredak. Dokumentacija u tom slučaju predstavlja vrstu dodatne pomoći putem koje je moguće usmjeriti daljnje aktivnosti, otkriti što djecu posebno zanima, u kojim se aktivnostima najduže zadržavaju, što im posebno drži pažnju, kakve vrste materijala su im najzanimljivije i još mnogo toga. Pedagoška dokumentacija istovremeno doprinosi i građenju partnerstva s roditeljima, kao i njihovom boljem razumijevanju razvoja vlastitog djeteta. Sve što odgojitelji s djecom rade i bilježe, može pomoći i roditeljima da bolje i kvalitetnije pridonesu zadovoljavanju svih djetetovih potreba.

Empirijsko istraživanje koje je provedeno imalo je za cilj utvrditi kako pedagoška dokumentacija doprinosi kvalitetnijem radu odgojitelja. Na početku istraživanja postavljena je glavna hipoteza: nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije i duljini radnog staža odgojitelja. Osim nje, postavljene su još četiri podhipoteze kojima se željelo dokazati kako nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije i broju stručnih usavršavanja, osnivaču ustanove, stupnju obrazovanja i sudjelovanju na stručnom usavršavanju na temu pedagoške dokumentacije.

Rezultati istraživanja pokazali su da se glavna hipoteza prihvaća i da duljina radnog staža odgojitelja ne utječe značajno na vođenje pedagoške dokumentacije. Osim glavne

hipoteze, prihvaćaju se i hipoteze H2 i H4. Njima se utvrđuje da nema statistički značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije i osnivaču ustanove, kao i da nema statističke značajne razlike u vođenju pedagoške dokumentacije i sudjelovanja na stručnom usavršavanju na temu pedagoške dokumentacije. Za razliku od njih hipoteze H1 i H3 se odbacuju, jer je utvrđeno kako postoji statistički značajna razlika u vođenju pedagoške dokumentacije i broju stručnih usavršavanja, kao i vođenju pedagoške dokumentacije i stupnju obrazovanja. Iz dobivenih rezultata zaključuje se kako je nakon završetka formalnog obrazovanja potrebno nastaviti dalje se obrazovati, te kako ustanova treba osigurati što veći broj usavršavanja koji će odgojiteljima biti lako dostupni i besplatni. Sigurno su jedni od razloga neodlaska na usavršavanja i to što ih odgojitelji sami moraju financirati, pa slijedom toga od njih i odustaju, a konačnici je to vrlo loše za njihovu praksu i razvoj sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u cjelini.

Zaključuje se da iako ne postoji razlika u vođenju pedagoške dokumentacije s obzirom na duljinu radnog staža, ta razlika ipak postoji kada se uzmu u obzir stručna usavršavanja i stupanj obrazovanja odgojitelja. To ukazuje na potrebu za nastavkom cjeloživotnog profesionalnog usavršavanja u području pedagoške dokumentacije, kao i na to da još uvijek svi odgojitelji ne koriste dokumentaciju u prave svrhe i u onoj mjeri u kojoj bi trebali i mogli. Refleksijom i samorefleksijom svoga rada, kao i osvješćivanjem pogrešaka u radu moguće je ostvariti vidljiviji napredak, a tu pedagoška dokumentacija predstavlja okosnicu za organizaciju odgojno – obrazovnog rada.

9. Literatura

- 1) Agencija za odgoj i obrazovanje (2014). Nacionalni kurikulum za rani predškolski odgoj i obrazovanje. Zagreb Dostupno 25.10.2020. na <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>
- 2) Agencija za odgoj i obrazovanje (2014). Strategija stručnog usavršavanja za profesionalni razvoj odgojno – obrazovnih djelatnika. Zagreb Dostupno 25.10.2020. na https://www.azoo.hr/images/pkssuor/Strategija_HR2-Final.pdf
- 3) Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (2020). 13 godina Tjedna cjeloživotnog učenja u Hrvatskoj (brošura). Dostupno 25.10.2020. na https://www.asoo.hr/wp-content/uploads/2020/10/13-godina-Tjedna-cjelo%20%BEivotnog-u%20%8Denja-u-Hrvatskoj-_brošura_2020_HR_.pdf
- 4) Budisavljević, T. (2015). Kako oblikovanjem okruženja razvijati suvremeni kurikulum. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol. 21 (79), 26-28. Preuzeto 28.4.2020. s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=254935
- 5) Fatović, M. (2016). Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. *Školski vjesnik*, Vol.65 (4), 623-638. Preuzeto 28.4.2020. s <https://hrcak.srce.hr/178260>
- 6) Gotlin, B. (2014). Tko su odgajatelji?. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol.20 (75), 19-19. Preuzeto 28.4.2020. s <https://hrcak.srce.hr/159077>
- 7) Hrvatski sabor (2008). Državni pedagoški standard. Narodne novine br. NN 63/2008. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html
- 8) Hrvatski sabor (2014). Zakon o radu. Narodne novine br. NN 93/2014. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_07_93_1872.html
- 9) Hrvatski sabor (2007). Zakon o obrazovanju odraslih. Narodne novine br. NN 17/07, 107/07, 24/10. Dostupno na <https://www.zakon.hr/z/384/Zakon-o-obrazovanju-odraslih>
- 10) Lučić, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, Vol.9. No.1.(13), 151-165. Preuzeto 28.4.2020. s <https://hrcak.srce.hr/20837>
- 11) Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva*. Zagreb: Element d.o.o.

- 12) Matković, T., Ostojić, J., Lucić, M., Jaklin, K., Ivšić, I. (2020). Raditi u dječjim vrtićima: rezultati istraživanja uvjeta rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Zagreb: Sindikat obrazovanja, medija i kulture Hrvatske (SOMK). Preuzeto 4.12.2020. s https://somk.hr/system/document/file/51/raditi_u_djecjim_vrticima_SVE.pdf
- 13) Mendeš, B. (2015). Početci institucijskog predškolskog odgoja u Hrvatskoj i njegova temeljna obilježja. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, Vol. 64 (2), 227-250. Preuzeto 5.11.2020. s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=219329
- 14) Mendeš, B. (2018). *Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece: Od jednogodišnjeg tečaja do sveučilišnog studija: znanstvena monografija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- 15) Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Velika Gorica (Zagreb): Persona s p.o.
- 16) Ministarstvo prosvjete i športa (1997). Pravilnik o načinu i uvjetima napredovanja u struci i promicanju u položajna zvanja odgojitelja i stručnih suradnika u dječjim vrtićima. Dostupno na https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/propisi/Pravilnici_02.pdf
- 17) Ministarstvo prosvjete i športa (2001). Pravilnik o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije od djece u dječjem vrtiću. Narodne novine br. NN 83/2001. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2001_09_83_1422.html
- 18) Pastuović, N. (2001). Odgoj i obrazovanje: Bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju. Dostupno na [http://novebojeznanja.hr/UserDocsImages/Dokumenti%20i%20publikacije/Dokument%20i%20publikacije%20referirani%20u%20SOZT-u%20\(popis%201\)/008%20Bijeli%20dokument%20o%20hrvatskom%20obrazovanju%202001.pdf](http://novebojeznanja.hr/UserDocsImages/Dokumenti%20i%20publikacije/Dokument%20i%20publikacije%20referirani%20u%20SOZT-u%20(popis%201)/008%20Bijeli%20dokument%20o%20hrvatskom%20obrazovanju%202001.pdf)
- 19) Pavlić, K. (2015). Kontinuirano profesionalno usavršavanje i razvoj vrtićkog kurikulumu. *Dijete, vrtić i obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. Vol. 21 (79), 12-13. Preuzeto s 15.4.2020. <https://hrcak.srce.hr/172541>
- 20) Petrović – Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje – holistički pristup*. Zagreb: Mali profesor

- 21) Petrović – Sočo, B. (2000). Redefiniranje uloge odgojitelja u konstruktivističkom pristupu dječjem učenju. U E. // *Učiti zajedno s djecom – učiti. Zbornik radova Čakovec 2000.* / Slunjski, Edita (ur.) Čakovec: Dječji centar Čakovec, Visoka učiteljska škola Čakovec, 19-22.
- 22) Pintar, Ž. (2018). Odgojitelji i odgojna partnerstva u kontekstu ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Acta Iadertina*, Vol. 15 (1), 0-0. Preuzeto 28.10.2020. s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=302643
- 23) Slunjski, E. (2000). „Učiti zajedno s djetetom-učiti“. U E. // *Učiti zajedno s djecom – učiti. Zbornik radova Čakovec 2000.* / Slunjski, Edita (ur.) Čakovec: Dječji centar Čakovec, Visoka učiteljska škola Čakovec, 23-29.
- 24) Slunjski, E. (2001). *Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima.* Zagreb: Mali profesor
- 25) Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja / roditelja.* Zagreb: Mali profesor
- 26) Slunjski, E. (2006). *Stvaranje predškolskog kurikulumu u vrtiću – organizaciji koja uči.* Zagreb: Mali profesor i Čakovec: Visoka učiteljska škola.
- 27) Slunjski, E., Šagud, M., Branša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagogijska istraživanja*, Vol.3 (1), 45-58. Preuzeto 8.11.2020. s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=205377
- 28) Slunjski, E. (2012). Zajednica koja uči: prevladavanje podijeljenosti teorije i prakse. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol.18 (69), 12-15. Preuzeto s 8.11.2020. <https://hrcak.srce.hr/123787>
- 29) Slunjski, E. i sur. (2012). *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.* Zagreb: Agencija za komercijalnu djelatnost d.o.o.
- 30) Sveučilište u Splitu: Filozofski fakultet (2016). Elaborat o diplomskom sveučilišnom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dostupno na https://www.ffst.unist.hr/wp-content/uploads/2020/03/ELABORAT_DIPLOMSKI-SVEUC.-STUDIJ-Rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje_konacna_12032020_HRV_WEB.pdf
- 31) Sveučilište u Rijeci: Učiteljski fakultet (2017). Elaborat o diplomskom sveučilišnom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dostupno na https://www.ufri.uniri.hr/files/studiji/280417_Studijski_program_Rd_proieni_tekst.pdf

- 32) Sveučilište u Osijeku: Učiteljski fakultet (2009). Elaborat o diplomskom sveučilišnom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dostupno na <https://www.foozos.hr/dokumenti/studijskiprogram/Sveucilisni%20diplomski%20studij%20Ranoga%20i%20predskolskog%20odgoja%20i%20obrazovanja.pdf>
- 33) Sveučilište u Zadru: Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja (2016). Elaborat o diplomskom sveučilišnom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dostupno na https://iuo.unizd.hr/Portals/50/Dipl_PO%2011_10_2016_.docx
- 34) Taloš Lopar, M., Martić, K. (2015). Dokumentiranje odgojno – obrazovnog procesa. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol.21 (79), 14-15. Preuzeto 26.10.2020. s <https://hrcak.srce.hr/172719>
- 35) Valjan – Vukić, V. (2012). Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, Vol.7 (1), 123-132. Preuzeto 15.11.2020. s <https://hrcak.srce.hr/99897>
- 36) Vujičić, L. (2012). Sveučilišni diplomski studij: nova perspektiva stručnjaka u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol.18 (70), 2-3. Preuzeto 15.11.2020. s <https://hrcak.srce.hr/123761>
- 37) Wilcox – Herzog, A. i Ward, Sharon L.(2004). Measuring Teachers' Perceived Interactions with Children: A Tool for Assessing Beliefs and Intentions, *Early Childhood Research & Practice*, (2). Preuzeto 1.3.2020. na <https://eric.ed.gov/?id=EJ1084876>

Sažetak

Odgojitelji su prošli dug put da bi njihova profesija bila ovo što je danas. Kako bi se to održalo i nastavilo biti kvalitetno, od svakog odgojitelja očekuje se da se nakon završetka formalnog obrazovanja stalno dalje usavršava. Stalnim stručnim usavršavanjem odgojitelji proširuju prethodna znanja i stječu nove, te u timskom radu sa kolegama u ustanovi konstantno poboljšavaju svoju praksu. Pedagoška dokumentacija značajna je kako za odgojitelja, tako i za dijete. Dokumentacijom se nastoji na najbolje moguće načine potaknuti cjelokupan razvoj djeteta u smjeru koji će za dijete biti najbolji. Dobri prostorno – materijalni uvjeti rada, kao i uključivanje roditelja u rad ustanove i partnerski odnos s njima dodatno doprinose kvalitetnom dokumentiranju. U studenom 2020. godine provedeno je istraživanje koje je u ovom diplomskom radu imalo za cilj utvrditi kako pedagoška dokumentacija doprinosi kvalitetnijem radu odgojitelja. Za potrebe istraživanja korišten je anketni upitnik koji se sastoji od dva dijela. Prvi dio čini dvanaest varijabli koji ispituju opće podatke o ispitanicima, broj stručnih usavršavanja na kojima su odgojitelji bili, vrste dokumentacije koju koriste i vrste dodatnih osposobljavanja koje pohađaju. Drugi dio upitnik sačinjavaju dvadeset četiri varijable kojima se utvrđuje koliko pedagoška dokumentacija pomaže odgojiteljima. Iz rezultata koji su dobiveni testiranjem hipoteza utvrđuje se da iako nema statistički značajne razlike između vođenja pedagoške dokumentacije i duljine radnog staža odgojitelja, razlika ipak postoji kada se u obzir uzmu stručna usavršavanja i stupanj obrazovanja odgojitelja.

Ključne riječi: odgojitelj, pedagoška dokumentacija, kontinuirano usavršavanje, djeca, cjeloživotno obrazovanje

Summary

Educators have come a long way for their profession to evolve into what it is today. In order to keep this and maintain the good quality, every educator is expected to constantly develop himself or herself after completing formal education. Through continuous professional development, educators expand their previous knowledge and acquire new ones, and they constantly improve their practice through teamwork with colleagues within the institution. Pedagogical documentation is important for both educators and children. The documentation seeks to encourage the overall development of the child in the best possible ways, in the direction that will be best for the child. Good spatial and financial working requirements, as well as the involvement of parents in the work of the institution and the partnership with them further contribute to quality documentation. In November 2020, a research was conducted for this thesis, which aimed at determining how pedagogical documentation contributes to better quality work of educators. For the purposes of the research, a two-part questionnaire was used. The first part consists of twelve variables that examine the general data on the respondents, the number of professional trainings that the educators attended, the type of documentation they use and the types of additional training they attend. The second part of the questionnaire consists of twenty-four variables that determine how much pedagogical documentation helps educators. From the results obtained by testing the hypotheses, it is determined that although there is no statistically significant difference between keeping pedagogical documentation and the length of service of educators, the difference still exists when taking into account professional development and the level of education of educators.

Key words: educator, pedagogical documentation, continuous professional development, children, lifelong learning

Popis tablica

Tablica 1. Opći podaci ispitanika.....	23
Tablica 2. Prikaz prosječnih vrijednosti odgovora na skali vođenja pedagoške dokumentacije	24
Tablica 3. Cronbach Alpha za sve varijable iz drugog dijela anketnog upitnika.....	52
Tablica 4. Cronbach Alpha za 7 izdvojenih varijabli iz drugog dijela upitnika.....	26
Tablica 5. Stručno usavršavanje odgojitelja.....	27
Tablica 6. Aritmetička sredina i standardna devijacija za 7 najznačajnijih varijabli.....	28
Tablica 7. Prosječne vrijednosti ispitanih varijabli prema radnom iskustvu ispitanika.....	30
Tablica 8. Levenov test homogenosti varijable.....	32
Tablica 9. Analiza varijance utjecaja broja stručnih usavršavanja na vođenje pedagoške dokumentacije.....	32
Tablica 10. Prosječne vrijednosti vođenja dokumentacije prema osnivaču ustanove.....	34
Tablica 11. Prosječne vrijednosti vođenja dokumentacije prema stupnju obrazovanja ispitanika.....	35
Tablica 12. Prosječne vrijednosti vođenja dokumentacije prema sudjelovanju na stručnom skupu na temu pedagoške dokumentacije.....	37

Prilozi

Poštovani/e kolege/ice odgojitelji/ice,
pred Vama se nalazi upitnik kojim se želi ispitati koliko je vođenje pedagoške dokumentacije povezano s kvalitetom rada odgojitelja. Molim Vas da svojim sudjelovanjem doprinesete ovom istraživanju, koje se provodi u svrhu izrade diplomskog rada na Filozofskom fakultetu u Splitu. Za ispunjavanje ovog upitnika bit će Vam potrebno 10 minuta. Svi odgovori su anonimni i koristit će se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada, stoga Vas molim za iskrene odgovore.

Unaprijed se zahvaljujem na uloženom trudu i vremenu koje ste izdvojili!

Upitnik općih podataka

1. Spol

1. Ženski	2. Muški
-----------	----------

2. Dob

1. 18 - 25	2. 26 – 35	3. 36 – 45	4. 46 – 55	5. 56 i više
------------	------------	------------	------------	--------------

3. Stupanj obrazovanja

1. Dvogodišnje obrazovanje (VŠŠ)	2. Preddiplomski studij (prvostupnik/ica)	3. Diplomski studij (magistar/ica)
----------------------------------	---	------------------------------------

4. Radno iskustvo

1. 0-5 godina	2. 6-15 godina	3. 16-25 godina	4. 26 i više godina
---------------	----------------	-----------------	---------------------

5. Status zaposlenja

1. pripravnik/ica	2. zaposlenik/ica na određeno vrijeme	3. stalno zaposlen/a	4. zamjena
-------------------	---------------------------------------	----------------------	------------

6. Vrsta zaposlenja

1. vrtić jedinice lokalne samouprave	2. privatni vrtić	3. vrtić kojem je osnivač vjerska zajednica	4. ostalo
--------------------------------------	-------------------	---	-----------

7. Trajanje programa

1. 5-satni	2. 6-satni	3. 8-satni	4. 10-satni	5. ostalo
------------	------------	------------	-------------	-----------

8. Vrsta programa

1. jaslički	2. vrtićki	3. smjenski	4. ostalo
-------------	------------	-------------	-----------

9. Na koliko ste stručnih usavršavanja bili tijekom protekle godine?

---

10. Pohađate li neku vrstu dodatnog osposobljavanja (edukacije, terapijski rad i sl.)?

---

11. Jeste li u svojoj dosadašnjoj praksi sudjelovali na stručnom usavršavanju na kojem je tema bila pedagoška dokumentacija?

1. Da	2. Ne
-------	-------

12. Nabrojite koju vrstu dokumentacije najčešće koristite u svrhu pedagoškog dokumentiranja rada.

Upitnik stavova odgojitelja

Pred Vama se nalazi upitnik kojim se želi ispitati koliko pedagoška dokumentacija pomaže u Vašem radu. Molimo Vas da na skali od 1 do 5 odgovorite u kojoj mjeri se slažete sa svakom pojedinom tvrdnjom, pri čemu brojevi imaju sljedeće značenje:

1. U potpunosti se NE slažem	2. Ne slažem se	3. Niti se slažem, niti se ne slažem	4. Slažem se	5. U potpunosti se slažem
------------------------------------	--------------------	--	-----------------	---------------------------------

Ne

Da

	1	2	3	4	5
13. Posjedujem dovoljno informacija o načinu na koji se vodi pedagoška dokumentacija.					
14. Smatram se kompetentni/om za vođenje pedagoške dokumentacije.					
15. Dokumentacija mi pomaže razumjeti djetetove želje i interese.					
16. Dokumentacija mi pomaže u planiranju novih aktivnosti za djecu.					
17. Vođenjem pedagoške dokumentacije osjećam se kompetentnim/om za rad s djecom.					
18. Dokumentacija mi pomaže zadovoljiti djetetove potrebe.					
19. Dokumentacija mi pomaže bolje organizirati okruženje i					

kontekst u kojem djeca borave.					
20. Dokumentacija mi pomaže u rješavanju sukoba među djecom.	1	2	3	4	5
21. Dokumentacija mi pomaže usmjeriti neprihvatljiva ponašanja djece.	1	2	3	4	5
22. Dokumentacija mi pomaže u odabiru didaktičkog materijala.	1	2	3	4	5
23. Vođenje dokumentacije pomaže mi u radu s djecom s posebnim potrebama (darovita i djeca s teškoćama u razvoju).	1	2	3	4	5
24. Dokumentacija mi omogućava procjenu postignuća i kompetencije djece.	1	2	3	4	5
25. Dokumentaciju koristim kako bi roditeljima rekao/la sve što je dijete taj dan radilo, u kojim je aktivnostima sudjelovalo, za što je pokazalo interes itd.	1	2	3	4	5
26. Vođenje pedagoške dokumentacije olakšava mi suradnju s roditeljima.	1	2	3	4	5
27. Dokumentaciju koristim kada tražim od roditelja da više i aktivnije sudjeluju u radu vrtića.	1	2	3	4	5
28. Kada roditelji dolaze na individualne razgovore, dajem im svoje bilješke i dokumentaciju na uvid.	1	2	3	4	5
29. Dokumentacija mi pomaže zaštititi sebe u problemskim situacijama s roditeljima.	1	2	3	4	5
30. Dokumentaciju ispunjavam kako bi se zaštitio/la od inspekcije i sličnih kontrola.	1	2	3	4	5
31. Dokumentaciju ispunjavam samo zato što to spada u opis mog posla.	1	2	3	4	5
32. Dokumentaciju vodim samo zato što to od mene zahtjeva stručna služba.	1	2	3	4	5
33. Dokumentacija mi pomaže u samorefleksiji i kritičkom promišljanju o vlastitoj praksi.	1	2	3	4	5
34. Odlaskom na stručna osposobljavanja osjećam se kompetentnim/om za vođenje dokumentacije.	1	2	3	4	5
35. Dokumentacija mi pomaže u planiranju svoje buduće teme stručnog usavršavanja.	1	2	3	4	5
36. Kvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije ključno je za napredak i razvoj cjelokupne ustanove.	1	2	3	4	5

Tablica 3. Cronbach Alpha za sve varijable iz drugog dijela anketnog upitnika

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
0,909	0,918	24

Izvor: istraživanje autorice

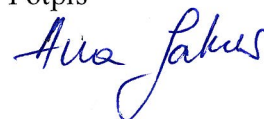
SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja   Ana Jakus   , kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni/diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga/diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga/diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 15. prosinca 2020.

Potpis

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: Ana Jakus

Naslov rada: Pedagoška dokumentacija u funkciji cjeloživotnog učenja odgojitelja

Vrsta rada: Diplomski rad

Mentor/Mentorica rada: doc.dr.sc. Anita Mandarić Vukušić

Članovi Povjerenstva: izv.prof.dr.sc. Tonća Jukić. dr.sc. Toni Maglica

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6mjeseci / 12mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 15. prosinca 2020.

Potpis studenta/studentice:

